

Фуқаро А.Абдурахимов "Fair Traid Invest" хусусий корхонасининг мансабдор шахслари билан жиноий тил бириктириб, корхонага тегишли терминал орқали 115 нафар фуқаронинг пластик картчаларидаги 33,6 млн. сўм пул маблағларини 12 фоиз эвазига нақлаштириб бергани аниқланди.

3 бет

Аёл оёқ-қўлларини бир-икки силтади-ю таслим бўлди. Йигит онасининг қимирламай қолганидан хавотир ҳам олмади. Тезроқ унинг яширган пулларини топиш илинжида хоналарни титиб чиқди. Қўшни хонадан қоплар орасига яширилган чамаси юз мингча пулни олиб, кўчага отилди.

7 бет

Mustaqillik huquq demakdir

НУҚУҚ

1997-йил 27-августдан чиқа бoshлаган

www.huquq-gazeta.uz

2014-йил 2-октябр, №40 (925)

Таъкиллаш жоизки, мамлакатимиз Конституциясида мустаҳкамлаб қўйилган инсон ҳуқуқларига онд нормаларнинг ҳаётга изчиллик билан татбиқ этилаётгани фуқароларнинг эркин ва фаровон ҳаёт кечиришига замин яратмоқда.

Инсон ҳуқуқлари олий қадрият

Мамлакатимизда инсоннинг конституциявий ҳуқуқ ва эркинликлари, аввало, асосий жиноий таъқиб ва хусусий ҳаётга аралашидан ҳимояланиш, шахсий дахлсизлик ҳамда адолатли суд муҳокамасига бўлган ҳуқуқлари ҳимоя этилишини таъминлашга қаратилган механизм — "Хабеас корпус" институти яратилди. Бу Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси, Фуқаролик ва сиёсий ҳуқуқлар тўғрисидаги халқаро пакт қоидалари ҳамда халқаро ҳуқуқнинг умумэтироф этган бошқа принциплари ва нормаларига тўла мосдир.

Республика Бош прокуратурасида "Хабеас корпус" институтини қўллаш масалалари ва ҳуқуқни қўллаш амалиётини такомиллаштириш мавзусида ўтказилган давра суҳбатига шулар ҳақида сўз юритилди. Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси билан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенатининг Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитаси ҳамкорлида ташкил этган тадбирда сенаторлар, депутатлар, давлат ва жамоат ташкилотлари вакиллари, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ходимлари, олимлар, талабалар иштирок этди.

Йиғилишда иштирок этган Ўзбекистон Республикаси Бош прокурорининг ўринбосари Ҳ.Ҳалимов, Олий Мажлис Сенатининг Қонунчилик ва суд-ҳуқуқ масалалари қўмитаси раиси вазифасини бажарувчи Э.Рўзметов, Инсон ҳуқуқлари бўйича Ўзбекистон Республикаси Миллий маркази директори А.Саидов ва бошқалар Президентимиз Ислоҳ Каримов раҳнамолигида мамлакатимиз суд-ҳуқуқ тизимида амалга оширилаётган изчил ислохотлар инсон манфаатларига хизмат қилаётганини таъкидлади.

2008 йил 1 январдан қўлга кирган "Қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқи судларга ўтказилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги Қонун билан суд томонидан эҳтиёт чораси сифатида қамоққа олишнинг, қамоққа сақлаб туриш муддатини узайтиришнинг процессуал тартиби, шунингдек, жиноят процессида шахснинг конституциявий ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилишнинг процессуал қафолатлари кучайтирилди.

Кейинги тўрт йилда мамлакатимиз суд тизимида замонвий демократик талаблар асосида амалий чоратадбирлар рўйбга чиқарилди. Жумладан, жиноят иши юритишда суд назоратини мустаҳкамлаш, ҳимоя ва айблов тортишувини таъминлаш тизими ва унинг механизмларини такомиллаштириш мақсадида "Хабеас корпус" институти қўлланилиши кенгайтирилди. Жиноят-процессуал қонунчиликдан суднинг жиноят ишини қўзғатиш, жиноят иши бўйича айблов хулосаларини эълон қилиш ваколатлари соқит қилинди. Судгача иш юритиш босқичида тергов устидан суд назорати кучайтирилди. Шахсни лавозимидан четлаштириш ва табиғий муассасасига қўллаштириш каби процессуал мажбуриятлар чораларини қўллаш ваколатлари судларга берилди.

2014 йил 5 сентябрдан жиноят-процессуал қонунчиликка уй қамоғи тарзидаги эҳтиёт чорасининг киритилиши ва уни қўллаш ваколати судларга берилгани ҳам "Хабеас корпус" институти нормаларини янада кенгайтирди. Бу жиноят содир этган шахсларнинг ижтимоий мослашувига қулай шароит яратишда муҳим ўрин тутди.

Давра суҳбатига амалга оширилаётган изчил чоратадбирлар фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини, қонун устуворлиги, ижтимоий адолат, фуқаролар тинчлиги ва тотувлигини янада кенгрок таъминлашга хизмат қилаётганига эътибор қаратилиб, бу йўналишдаги қонунлар ижроси самарадорлигини янада ошириш юзасидан мулоҳазалар билдирилди.

Ўз мухбиримиз

Ўзбекистон Республикаси Президентининг ҚАРОРИ

Қурбон ҳайитини нишонлаш тўғрисида

Муборак Қурбон ҳайитининг халқимиз маънавий ҳаётидаги ўрни ва аҳамиятини эътиборга олиб, миллий-диний қадриятларимизни сақлаш ва улуғлаш мақсадида ҳамда Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Диний байрам — Қурбон ҳайитини дам олиш кунини деб эълон қилиш ҳақида"ги 1991 йил 20 июндаги ПФ-221-сон Фармониға мувофиқ:

1. Ўзбекистон мусулмонлари идорасининг жорий йилда Қурбон ҳайитининг биринчи кунини 4 октябрь шанба кунига тўғри келиши ҳақидаги мурожаатини инобатга олиб, 2014 йил 4 октябрь дам олиш кунини деб белгилансин ва мамлакатимизда байрам сифатида кенг нишонлансин.

2. Республика "Нуроний", "Маҳалла" жамғармалари ва бошқа барча мутасадди идора, жамоат ташкилотлари Қурбон ҳайитининг жойларда тартибли ва юқори даражада, халқимизнинг миллий қадриятларига мос равишда ўтиши учун тегишли тадбирларни амалга оширсин.

3. Ўзбекистон Миллий телерадиокомпанияси, Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги ва бошқа оммавий ахборот воситаларига Қурбон ҳайитини нишонлаш билан боғлиқ тадбирларни кенг ёритиш тавсия этилсин.

Ўзбекистон Республикаси
Президенти

И.Каримов

Тошкент шаҳри, 2014 йил 26 сентябрь

2014 йил — Соғлом бола йили

Эзгу мақсадлар давом этаверади

Фарзандини оқ ювиб, оқ тараб, қомил инсон этиб вояга етказиш халқимизнинг эзгу қадриятларидан. Истиқлол йилларида бу таълимий давлат сиёсати даражасига кўтарилди. Мамлакатимизда оилага, ёш авлод тарбиясига қаратаётган улкан эътибор қўллаб-қувватлашда ҳаваас уйғотмоқда.

Бу борада миллий қонунчилик асослари яратилган ва изчил такомиллаштирилмоқда. Ўзбекистон Республикаси Конституциясида вояга етмаганлар ҳуқуқлари давлат ҳимоясида экани белгиланган. Мамлакатимизда БМТнинг Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги халқаро конвенцияси талаблари, Ўзбекистон Республикасининг "Бола ҳуқуқларининг қафолатлари тўғрисида"ги Қонунида назарда тутилган мақсад ва вазифалар ҳаётга тўла

татбиқ этилмоқда.

Юртбошимизнинг "Соғлом авлоднинг тарбиялаш буюк давлат пойдеворини, фаровон ҳаёт асосини қуриш деганидир" деб айтган ибратли гаплари мамлакатнинг истиқболдаги бош мақсадини, давлатимиз сиёсатининг устувор йўналишини белгилаб берди. Хусусан, ўтиб бораётган "Соғлом бола йили"нинг давлат дастури асосида республикамизда қўллаб-қувватлаш ишлар амалга оширилди. Юртимизда

олиб борилган оқилона сиёсат натижасида бугун ёш авлоднинг ҳеч қандай кам бўлмаган таълим-тарбия олишлари, ўз билим ва иқтидорини намойиш қилишлари учун барча шарт-шароитлар яратилди.

Таъкидлаш жоизки, Республикаимизнинг барча ҳудудларида Соғлом бола давлат дастури доирасида белгилаб берилган устувор вазифалар босқичма-босқич амалга ошириб келинмоқда. Бир сўз билан айтганда, келгусида Дастур соғлом авлодига вояга етказиш борасида амалга оширилаётган сайё-ҳаракатларни изчил давом эттирган ҳолда уларни янада юқори босқичга кўтаришдек, эзгу мақсадга хизмат қилиши, шубҳасиз.

Одам савдосидан огоҳ бўлайлик!

Бугун одам савдоси муаммоси кенг жамоатчиликини қаттиқ ташвишга солимоқда. Жиноят содир этилиши натижасида инсоннинг конституция, қонун ва халқаро қонунчилик меъёриларида олий қадрият сифатида тан олинган ҳақсиз ҳуқуқларига тажовуз қилинади. Демакки, ушбу жинсий фаолият ортда мажбурий меҳнат, қулик, ҳарбий тўқнашувларда фойдаланиш, фоҳишабозлик билан шугулланишга мажбурлаш каби қабих қилмишлар ётиши ҳеч кимга сир эмас.

Ачинарлиси, ҳаёнда ҳар йили юз минглаб киши одам савдосининг қурбонига айланмоқда, аёллар ва болалар турли алдов йўллари билан чет элларга олиб кетилиб, қул сифатида сотиб юборилмоқда. Бундай салбий иллат бизнинг юртимизда ҳам учраётгани барчамизни ҳушёрликка ундамоғи керак.

Бирлашган Миллатлар Ташкилоти маълумотларига кўра, уюшган жинсий гуруҳлар учун одам савдоси бозори жуда катта даромад манбаи бўлиб, у гиёҳвандлик моддалари ва қурол савдосидан кейин учинчи ўринни эгаллайди. Жамиятда аёллар дискриминацияси, коррупция, ёлгон реклама эълонларини тарқатиш ва бошқа ноқонуний ҳаракатлар одам савдосининг ривожланишига олиб келувчи омиллар ҳисобланади. Одам савдоси жиний занжир бўлиб, унга қарши ҳар томонлама, ҳамжиҳатликда кураш олиб борилмас экан, ижобий натижага эришиш қийин.

Таассуфки, одам савдоси жамият генофондига ҳам салбий таъсир кўрсатмай қолмайди. Шунинг баробарида ушбу жиноятчилик орқали жамиятда порахўрлик, қалбаки ҳужжатлар тайёрлаш ҳоллари кўпаяди. Бундан ҳам ёмони, одам савдосидан кўпинча вояга етмаганлар жабрланади. Бу эса, миллат келахатига катта ҳаф тугдирди.

Ноқонуний равишда чет элларга олиб кетилиб, сўнгра ҳақ-ҳуқуқлари, шаъни, қадри тоғталиб, соғлигини йўқотиб, аянчли аҳволда юртига қайтаётганлар қисмати кўпчиликка сабоқ бўлиши керак. Афсуски, айрим ҳолларда "Бу қисмат менда қайтарилмайди!", деган алдамчи хаёллар бизни рўё бойлик сари етаклаверди.

С. исмли аёл 20 ёшли қизи Г.ни Тошкент шаҳрида фаолият юритаётган ўзбек аёлларини турмушга чиқиш учун Корея давлатига юборадиган фирма орқали Корея республикаси фуқаросига

турмушга берган. Лекин ордан ойлар ўтиб, қизининг аҳоли оғирлигидан, уни Корея фуқароси уриб, қийнаётгани, оғир меҳнат қилишга мажбурлаётгани, моддий таъминотсиз экани, саломатлиги ёмонлигидан хабар топади. Г. ҳуқуқ-тартибот идоралари ходимлари кўмага билан оиласи бағрига қайтди.

Замондошларимиздан яна бири — И. исмли йигит эса узок қариндошининг таклифи биноан, ноқонуний равишда чет элга ишлаш учун боради. Аммо у ерга боргач, қариндоши "вақтинчалик рўйхатга қўйдиранман", деб йигитнинг фуқаролик паспортини олиб қўяди. И. саккиз ой давомида оғир меҳнат билан шугулланади, лекин ваъда қилинган иш ҳақини ололмайди...

Бу каби мисолларни кўп-кўп келтириш мумкин. Афсуски, улар ортда инсонлар тақдири ётибди. Одамфурушлик оқибатида инсонлар қадри тоғталаяпти. Бироқ айрим юртдошларимиз қалбидаги осонгина мўмай даромад то-

Бобуржон ДЕҲҚОНОВ,
Наманган вилояти
прокуратураси бўлим бошлиғи

пиш истагининг кучлилиги уларни шундай оғир савдоларга дучор этаётгани — аччиқ ҳақиқат.

Демак, инсон онгли равишда ўз ҳуқуқларини англаса, мамлакатимиздаги мавжуд қонунлар моҳиятини тушуниб етса, қонунга асосан фаолият юритса, ҳеч қачон оғир аҳволга тушиб қолмайди.

Бир сўз билан айтганда, одам савдоси чегара билмас жиноятдир. Фуқароларимизнинг турли алдовларга учмаслиги учун ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идоралар, меҳнат ва ўзини ўзи бошқариш органлари билан ҳамжиҳатликда ишлашимиз керак. Айниқса, маҳаллаларда, аҳоли ва ёшлар ўртасида, таълим муассасаларида бу борада мамлакатимизда қабул қилинган қонунлар моҳияти юзасидан тушунтириш-тарғибот ишларини кучайтиришимиз лозим. Одам савдосининг ижтимоий ҳавфлилик даражасидан келиб чиқиб, бу жиноятнинг олдини олишга ҳар биримиз масъул эканлигимизни унутмайлик.

Тарғиботни янада кучайтириш лозим

Лазизбек САМАДОВ,

Сергели туман прокурори ўринбосари

Инсоният тараққиётнинг янги-янги чўққиларини забт этмоқда. Бироқ жаҳонда халқлар, миллатлар келажагига таҳдид тугдирувчи бир қанча хатарлар ҳамон сақланиб қолмоқда. Ана шундай хатарлардан бири гиёҳвандлик балосидир. Ўтган асрдан бизга трансмиллий жиноятчиликнинг бир нента энг хавфли тури "мерос" бўлиб ўтди. Улардан бири наркотик моддалар билан савдо қилиш (наркобизнес) ҳисобланади. Ҳозирги кунда ер юзидagi наркобизнесда айланаётган пул маблағи дунё аҳолисининг озиқ-овқат, кийим-кечак, турар-жой, таълим тизими ва тиббий хизматга сарфлаётган харажатларидан анча кўплиги ҳеч кимга сир эмас. Энг ачинарлиси, гиёҳвандлик оғир ва ўта оғир жиноятларнинг содир этилишига, оилалар ва миллат генофондининг бузилишига сабаб бўлмоқда.

Республикаимизда бу борада муайян ишлар амалга оширилмоқда. Жумладан, ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари, давлат ҳамда жамоат ташкилотлари ҳамкорлигида наркотик моддаларнинг ноқонуний айланishiга қарши курашиш бўйича давлатимиз томонидан ишлаб чиқилган комплекс чора-тадбирлар доирасида амалий ҳаракатлар олиб бормоқда. Шунга қарамастан, айрим фуқаролар наркотик моддалар олди-сотдиси билан шугулланишга ҳаракат қилмоқдалар.

Шу йилнинг 22 январь куни Руслан Хусанбоев Янгийўл туманига бориб, қаровсиз жойларда ўзи етиштирган ёввойи "марихуана" ўсимлигини олиб келади ва Сергели туманидаги ўзи истикомат қиладиган хонадонда мазкур гиёҳвандлик воситасидан қайнатади тайёрлайди. Сўнгра ушбу қайнатмани таниши А.Смолоботчи билан бирга ичишди. Бундан ташқари, Р.Хусанбоев 24 январь куни айлиниш учун қўлга чиққанида вояга етмаган Георгий Алиевни учратиб қолади. Болани турли йўллари билан алдаб, унга ҳам ўзи тайёрлаган қайнатмадан ичиришга ҳаракат қилади. Аммо бу сафар у жиний ҳаракатларини охиригача етказмади. Ҳуқуқ-тартибот идоралари томонидан ўтказилган тезкор тадбирда вояга етмаган фуқарони гиёҳвандлик кўчасига олиб кирмоқчи бўлган қабих ниятли бу кимса далилий ашёлар билан қўлга олинди.

Суд-кимёвий экспертизанинг ҳулосасига кўра, Р.Хусанбоев истикомат қилаётган хонадондан топишган 1129,23 грамм микдоридagi модда "марихуана" гиёҳвандлик воситаси эканлиги маълум бўлди. Терговда аниқланишича, Р.Хусанбоев "марихуана"ни қўшниси Нурилла Дадабоевнинг машинасида олиб келган экан. Н.Дадабоевнинг айтишича, дастлаб у нима олиб келаётганини билмаган, билиб қолгандан сўнг эса, Р.Хусанбоев унга йўл ҳақини икки баробар тўлаган.

Жиноят ишлари бўйича Сергели туман суди бу икки кимсанинг қилмишига яраша жазо тайинлаб, ҳқм чиқарди. Унга кўра, Р.Хусанбоев 10 йил 6 ой муддатга озодлиқдан маҳрум қилинган бўлса, Н.Дадабоев 2 йилга ахлоқ тузатиш ишларига маҳқум қилинди.

Юртимизда иқтисодиётни ривожлантиришнинг барқарор ўсиш суръатларини таъминлаш ҳамда аҳоли турмуш фаровонлигини оширишда тадбиркорлик ҳал қилувчи аҳамият касб этиб бормоқда. Бугун мамлакатимизда ялпи ички маҳсулотнинг ярмидан кўпи аини шу соҳада ишлаб чиқарилаётганлиги, иқтисодиёт тармоқларида иш билан банд аҳолининг 75 фоизи кичик бизнес улушига тўғри келаётганлиги ҳам бунинг яққол далилидир. Шу сабабдан мамлакатимизда кичик бизнес ва ҳусусий тадбиркорлик субъектларига кўп-кўп имтиёзлар яратилмоқда. Бу эса тадбиркорларимизни янада руўлантирмоқда.

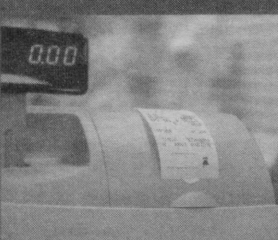
Кассага эмас, киссага...

Илхом ЗОЙРОВ,
СВОЖЖДЛҚК департаментининг
Кармана туман бўлими
инспектори

Айни пайтда шуни унутмаслигимиз керакки, яратилаётган имкониятлар билан бир қаторда қонунчилигимизда тадбиркорлар зиммасига баъзи бир мажбуриятлар ҳам юклатилган. Хусусан, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 5 августдаги "Пул маблағларининг бандкан ташқари муомаласини янада қисқартириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Қарори талаблари барча тадбиркорларимизга маълум. Бу қарор моҳияти тегишли ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ходимлари томонидан доимий равишда тушунтириб келинади. Бироқ, айрим "уддабурон" тадбиркорларимиз бу қарор талабларини четлаб ўтишга ҳаракат қилмоқда.

Жумладан, Кармана туманида фаолият олиб бораётган "Йўлдош қурилиш сервис монтаж" ҳусусий корхонаси раҳбари Хусния Қўлдошева (корхона номи ҳамда исм-фамилиялар ўзгартирилган) юқорида номи келтириб ўтилган қарор талабларига зид равишда жами 1 млрд. 860 млн. 150 минг сўмлик маҳсулотларни нақд пулга сотиб, савдодан тушган пуллари нозорат кассаси машинасида ўтказмай ҳамда банк муассасасига топширмастан, бошқа мақсадларда ишлатиб юборади. Бу ҳам етмаганидек, Х.Қўлдошева жами 29 млн. 487 минг 700 сўмлик ягона солиқ тўловларини тўлашдан қасддан бўйин товланган экан.

Қонунбузар "тадбиркор"га нисбатан суд жазо тайинлаб, ўзининг одилона ҳқмини эълон қилди.

Маълумки, белгиланган тартибни бузиб, валюта қимматликларини олиш ёки ўтказиш, давлатнинг валюта захира-ларига катта миқдорда зиён етказиш, қимматбаҳо металларнинг ноқонуний савдосини амалга ошириш қонунлари-мизда ман қилинган. Бу каби ҳолатларни фош этиш ва унинг олдини олиш борасида Бош прокуратура ҳузуридаги СВОЖЖДЛҚК департаменти томонидан тизими равишда кескин чора-тадбирлар амалга ошириб келинмоқда.

Тарихий ёдгорликлар доимий муҳофазада

Нурмуҳаммад НОСИРОВ,
Бош прокуратура ҳузуридаги СВОЖЖДЛҚК
департаменти катта инспектори

Хусусан, Департаментнинг Бектемир туман бўлими ходимлари ва бошқа ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар томонидан ўтказилган тезкор тадбирда ноқонуний бойлик орттиришга мақсад қилган фуқароларнинг жиний қилмишига чек қўйилди.

Бектемир туманидаги "Шарқ" блок постида Наманган вилоятинда Тошкент шаҳрига кириб келаётган Иброҳим Расулов (исм ва фамилиялар ўзгартирилган) бошқарувидаги автомашина тўхтатилганда машина эгаси ўзининг гайритабиий хатти-ҳаракатлари билан соҳа ходимларида шубҳа уйғотади. Унинг бошқарувидаги автомашина яхшилаб текширилганда, унда қадимий даврларга тегишли бўлган

12 дона сариқ рангли тилла, 8 дона қумуш ва бир дона Юлий Цезар тасвири туширилган мис танга борлиги аниқланди. Бу буюмларга тегишли ҳужжатлар сўралганда эса, фуқаро ҳеч қандай қонуний асос келтира олмади.

Департамент ходимларининг тезкор хатти-ҳаракатлари билан И.Расулов ва унинг жиний шерикларининг қилмишлари фош этилди. Аниқланишича, Анвар исмли шахс И.Расуловга 1 дона қадимий мис танга,

1 дона тошдан ясалган тугма, 1 дона хайвон сурати туширилган тошни сотганини аниқлади. Шунингдек, фуқаро Ботир Тешаев ҳам унга 6 дона тилла тангаларни сотганини маълум бўлди.

Давлат асиллик даражасини белгилаш палатасининг ва Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги қошидаги Бадий экспертизанинг ҳулосасига кўра, тезкор тадбир натижасида олинган қадимий буюмларнинг моддий қиймати 28 млн. сўмдан ошди деб белгиланди. Ушбу тангалар ва қадимий буюмлар Ўзбекистон тарихи давлат музейига топширилди. Қонунбузарларнинг қилмишига эса қонуний жазо тайинланди.

Бош Қонунимизда белгиланганидек, фуқаролар Ўзбекистон халқининг тарихий, маънавий ва маданий меросини авайлаб асрашга мажбурдирлар. Маданият ёдгорликлари давлат муҳофазасидадир.

Истиқлол йилларида юртимизда тадбиркорлик соҳаси кенг ривожланди. Бу эса мамлакатнинг ижтимоий-иқтисодий тараққиётида муҳим аҳамият касб этмоқда. Тадбиркорлик субъектларининг ялпи маҳсулат ишлаб чиқаришдаги улуши йилдан-йилга ошиб борапти. Қолаверса, аҳолининг турмуш фаровонлиги таъминланмоқда.

Прокуратура идоралари томонидан тадбиркорлар манфатларини қўллаб-қувватлаш, уларга ҳуқуқий ва амалий ёрдам кўрсатиш юзасидан қатор чора-тадбирлар амалга оширилиб келинмоқда. Бу эса ҳуқуқий сектор вакилларининг ҳуқуқий билим ва кўникмалари шаклланишида, турли муаммоларнинг ўз вақтида ечим топишида, соҳанинг узлуқсиз равишида тараққий этиб боришида муҳим аҳамият касб этади.

Айниқса, кейинги йилларда тадбиркорлар ва тадбиркорлик соҳасини йўлга қўйиш иштиёқидаги фуқаролар билан учрашувларнинг узлуксиз равишда ташкил қилинаётганлиги соҳа вакиллари­нинг фаолиятини қонуний йўлга қўйишда ўз самарасини бермокда.

Ийлинги ўтган саккиз ойи давомида 44 та ана шуфари учрашув ташкил қилини-
ди, 47 нафар тadbиркорга амалий ёрдам
кўрсатилди. Жумладан, 30 нафара-
га 2,85 гектар ер майдонлари ва 13
нафарага 1658 миллион сўмлик кредит
маблағлари ажратилиши таъминлан-
ди. Шунингдек, шахар прокуратураси-
нинг аралашуви билан 26 тadbир-
корлик субъектлари янгидан ташкил
этилиши таъминланиб, 52 та янги иш
ўринлари яратилди.

Кўрилаётган бу каби чора-тадбир-

Хукукий давлат ва эркин
фуқаролик жамиятини
қуриш мақсадла амага
оширилайётган иқтисодий
ислохотлар жараёнида та-
биркорлик субъектларини
қўлаб-қувватлаш ва улар-
нинг хукукий ҳимоясини,
қонунийлигини таъминлаш
хукуки муҳофаза қиладиган
идоралар зиммасига юклати-
лар масъулиятли вазифа-
ларга айланди.

Солик сибсатини амалга ошириш, тадбиркорларни қўллаб-қувватлаш, уларнинг қонуний ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш, солик базасини кенгайтириш, солик ва валютга оид жиноятларни англаш, коррупцияга қарши курашиш билан бирлигида "Соғлом бола йили" Давлат дастури иқросини таъминлашда бюджет маблағлари сарфлашининг қонунийлигини ўрганиш фаолиятимизда долзарб аҳамият касб этган. Тадбиркорлик субъектлариغا қонуний ёрдам курастиб, янги ва қўшимча иш ўринларини яратиш, умумтаълим мактабларининг 9-синф битирувчиларини касб-ҳунар коллежларига жалб этишда содир этилаётган тамагирик, мактаб, богча ҳамда бошқа таълим муассасаларида бюджет маблағларининг ўзлаштирилишини ва бошқа суиистеъмолчиликларни фози этиш, бозорлар, савдо марказлари ва аҳоли гажув жойларда фуқароларнинг пластик картчаларидаги пул маблағларини ноқонуний нақдлаштириш билан боглик жиноятларга барҳам бериш масалалари ҳам доимий аътиборимизда турибди.

Республика Бирок прукорори тасдиқлаган дастуруга асосан тузилган ишчи гуруҳи томонидан вилоятнинг барча туман ва шаҳарларида, 519 та маҳалла фуқаролари йигинлиларида фуқаролар билан юзма-юз мулоқотлар ўтказилди. 10499 нафар фуқаро ва тadbirkorлик иштироки эгитан учрашувлар ва йигилишларда tadbirkorлик билан шуғулланиш, фаолиятни кенгайтириш учун қўнчиликлда белги­ланган имтиёз ва яратилган им-

Тадбиркор муурожаати эътиборда

лар туфайли тadbиркорларнинг прокуратурага ишонч билдириб, ўз вақтида ечим топмаган муаммолар юзасидан муножотлари сони ортиб бормоқда. Айниқса, ишонч телефонининг фаолият кўрсатиши тadbиркорлар учун айни мudda бўлди.

"Хива сайқали" МЧЖ раҳбари Ғ.Юл-дашев ҳамиятга қарашли дурадгорликчи-стехонаси, бино ё майдонларинингдан бир қисми шаҳар ҳокимининг қарориди билан бошқа ташкилотга ажратиб бе-рилганлигидан ва ҳозирги кунда ушбу майдонда қурилиш ишлари бошлана-ётганлигидан норози бўлиб, ишонч те-лефонига мурожаат қилди. Ушбу муро-жаат Урганч шаҳар прокуратураси то-монидан атрофчида ўрганиб чиқилди.

Аниқлаштиришча, Урганч шаҳар ҳокими-
нинг 2013 йил 6 ноябрдаги қарори билан
шаҳар обodonлаштириш бошкарма-
сига қаралиш бўлган иссиқхона бино-
сига эгалик ҳуқуқи белгиланган. Лекин
обodonлаштириш бошкармасига ажра-
тлаётган ушбу ер майдони мулклий
ҳуқуқни тасдиқловчи қайси ҳужжатга
тегишли эканлиги ўрганилмаган. Эгалик
ҳуқуқи белгиланаётган ер майдони-
нинг 2223 квадрат метри "Хива сайка-
ли" МЧЖга тегишли эканлиги аниқла-
масдан, қеракли ҳужжатлар тўпланмас-
дан, қарор қабул қилинган. Натижада
МЧЖнинг ҳуқуқлари бузилиб, 2223 квад-
рат метр ер майдони ноқонуний равиш-
да ўзга субъектга ўтган.

Урганиш натижаларига кўра, Урганч шаҳар ҳокимининг қарорини бекор қилиш юзасидан протест келтирилди. Урганч шаҳар бош архитектори Ж.Ма-

шарипов ҳамда шаҳар ҳўжалик ҳисобидаги ер тузиш ва кўнмас мулк кадастр ҳизмати ДУК топография бўлими муҳассиси Х.Саидова нисбатан интизомий жавобгарлик тўғрисида иш кўзга-тилди. Шу тарика тадбиркорнинг бузилган ҳукуки тикланди.

“Урганч универсал инвест строй” МЧЖ раҳбари Р.Худойбергенов шахар ҳокимилиги томонидан улғуржи савдо фаолияти билан шуғулланиши учун махсус рухсатнома берилмасдан келинаётганлиги ҳақида ишонч телефониغا мурожаат қилди. Ушбу мурожаат асосида ҳокимнинг 2014 йил 14 апрелдаги қарорига нисбатан протест келтирилди ва тадбиркорлик субъектининг ҳуқуқи тикланди.

"Good Festival" хусусий корхонаси раҳбари Б.Исмаилов прокуратурага ёзган аризасида тадбиркорлик фаолиятини ривожлантириш мақсидида М.Худоберганов кўчасида қурилиш режалаштирилаётган ўйналсиз маршрут таксиларинг охириги бекати ва автомо-биллар тўхташ жойини корхонага ак-ратиб беришни сўраб, шахар ҳокими-лига мурожаат қилганлигини, ҳокимли-даги доимий ишловчи комиссия аъзо-лари томонидан далолатнома расмий-лаштирилиб, қарор лойиҳаси тайёр-ланганлиги, бироқ қарор ҳоким томо-нидан имзоланмаганлиги, шундан ке-йин 2014 йил 14 март куни яна шу ма-мунда ариза билан мурожаат қилган-лиги ва яна комиссия томонидан да-лолатнома тузилиб, қарор лойиҳаси тайёрланган бўлишига қарамасдан, ҳоким томонидан тасдиқланмасдан ке-

Жуманазар САЛАЕВ,
Урганч шаҳар прокурори
вазифасини бажарувчи

линаётганлигини билдириб, шу масалада қонуний ёрдам беришни сўраган. Ушбу ариза атрофлича ўрганиб чиқилиб, тадбиркорга автотранспорт жойи қуриш учун 1200 квадрат метр ер майдони ажратиб берилиши таъминланди.

Айрим ҳолларда мутасадди ташиқлотлар томонидан тadbirkорларнинг муvожaaтaини уш вақтaида қўйиб қиқмаслик ҳoлaтларига ҳам йул қўйилaйтгани аниқланиб, уларга бaрҳам бeриш чoралари қурилмоқдa. Жумладан, "Хамроқ" МЧЖнинг 2013 йил 4 нoвбaдaги шaҳар ичида йўловчи ташиш фaлияти билан шугулланиш учун микровaвтoбуслари йўналишларга жойлаштиришда амалий ёрдам бeришини сўрaб, шaҳар ҳoқимига ёзган aризаси "Урганиш-йўловчи ташиш" бoшқармаси бoшлиғи Д.Исмоилов топиширилган. Бoшқарма бoшлиғи ушбу aризaга 2014 йил 25 фeвралъ куни жaвoб бeрган. Мазкур ҳoлaт юзасидан унга нисбатан маъмурий жaвoбгaрликка oид иш қўзғaтилди.

Бу каби мисолларни қўллаб келтириш мумкин. Мақсадимиз тadbиркорларнинг ҳуқуқларини химоя қилиш орқали қонун устуворлигини таъминлаш, соҳа вакилларининг қонуний фаолиятларини қўллаб-қувватлаш, юртимиз равнақиға муносиб ҳисса қўшишдир.

Амалий ёрдам самараси

кониятлар ҳақида батафсил тушунтиришлар берилди. Шунингдек, 3461 та ҳуқуқ тарғиботи тadbирларида, 468 мартаба матбуот ва телевиденидага чиқишларда тadbиркорликни қўллаб-қувватлаш борасидаги қонун ва қонуности ҳужжатларининг мазмун-моҳияти ҳаётий мисоллар билан атрофича ёритилди. Бошқарма томонидан солиқ базасини кенгайтириш, ноқонуний нақд пул айланимларининг олдини олиш, яширин ишлаб чиқаришга қарши курашиш самарадорлигини ошириш ҳамда янги иш ўринлари яратиш чоралари қўрилаяпти. Ушбу жараёнда 875 та тadbиркорлик субъектларига қўрсатилган амалий ёрдамлар натижасида 266 та янги ва қўшимча иш ўринлари яратилди. Улар томонидан 494,5 млн. сўмлик қўшимча маҳсулотлар ишлаб чиқариш ва хизматлар қўрсатилишига, давлат бюджетига 65,7 млн. сўм солиқлар ҳисобланиб, 59,4 млн. сўмининг тўлинишига эришилди.

Ўтказилган тадбирларда аниқланган 13 та яширин ишлаб чиқариш билан шуғулланаётган шахсларнинг фаолиятига қонуний тўс бериш борасидаги тарғибот ишлари натижасида 6 та юридик ва 7 та яқка тартибдаги тадбиркорлар давлат рўйхатидан ўтказилиб, уларда жами 34 та янги иш ўринлари яратилди. Хусусан, фуқаро И.Умаров Қўқон шахрида рўйхатдан ўтмай автомобилларни вақтинча сақлаш жойи ташкил этгани аниқланиб, ушбу ҳолатга нисбатан қонуний чора қўриш билан чекланиб қолмасдан тушунтириш ишлари олиб борилди. Бунинг натижасида у "Монолит гранд" МЧЖни ташкил этиб, қонуний фаолиятини йўлга қўйди. МЧЖда ўн киши доимий иш билан таъминланди.

"Соғлом бола йили" Давлат дастурида белгиланган лойиҳаларни амалга ошириш учун вилоятимизда давлат бюджетидан 115,5 млрд. сўм ажратилган бўлиб, ушбу маблағларнинг мақсади сарфланиши ўрганилмоқда. Ихтисослаштирилган,

болаларни соғломлаштирувчи санаторий типигада мактабга-ча таълим муассасаларида бюджет маблағларининг мақсадда мувофиқ сарфланиши юзасидан ўтказилган тезкор таҳлилий тадбирларда 14 та қонунбузилиш ҳолатлари фош этилди. Давлат бюджетига етказилган 649,1 млн. сўм зарарининг 403,4 млн. сўми ундирилиши таъминланди. Чунончи, Қўқон шаҳридаги 57-сонли ихтисослаштирилган мактабга-ча таълим муассасасининг мансабдор шахслари бошқа шахслар билан жиноий тил биктириб, вирусли гепатит билан оғриган болаларнинг касаллик тарихидан кўчирма олишган. Тиббий назорат ҳусласи ва бошқа ҳужжатларни қалбақилаштириб, муассасада тарбияланмаган 22 нафар боланинг тиббий карталарига, боғча журналларига, таъноммаларига сохта маълумотлар киритиб ҳамда қонунда белгиланган соғломлаштириш муддатларига амал қилмасдан 35 млн. 900 минг сўмликдан зиёд озиқ-овқат маҳсулотларини талон-тороғ қилишгани аниқланди. МТМ мансабдор шахслари ва бошқалар содир этган қилмишлари учун жиноий жавобгарликка тортилди.

Фаолиятимизнинг асосий йўналишларидан бири — бюджетта 16,5 млрд. сўм қўшимча маблағлар ҳисобланиши ва 8 млрд. сўми ўндирилиши татаввириндир. Иқтисодиёт, солиқ ва валютасига оид қўнунбузилиши ҳолатлари бўйича бошқарма ва худудий бўлимларнинг материаллари асосида 276 та хижолат иши қўзғатилиб, 23 та ҳолатда маъмурий ҳуқуқбузарликка оид ишлар қўрилди. Хорижий валюта маблағларининг ноқўнуний муомалалар қиртилишини фовш этиш бўйича ўтказилган тадбирларда 29 та қўнунбузилиши ҳолатлари аниқланди. Чўнчони, фуқаро М.Ҳамидов Кўкон шахридаги уйда харидорга 15300 АҚШ доллари 44 млн. 752 минг сўмга ўтказаетган пайтида ушланиб, хижолат иши қўзғатилди ва АҚШ долларлари дав-

лат эгалигига үтказилди.

Тадбиркорларнинг ҳуқуқ ва манфаатларига пугур етказган, ҳизмат ваколатини суиистеъмол қилган, мансаб вазифасига совуққонлик билан қараган ҳокимият, солиқ, банк ва бошқа назорат идоралари мансабдор шахсларига нисбатан 73 та жиноят иши қўзғатилди. Коррупцияга қарши курашиш бўйича ўтказилган тадбирларда 11 нафар мансабдор шахснинг пора олгани фош этилди.

Хуфёна иқтисодийта қарши курашиш, истеъмолчиларга сифатсиз маҳсулотлар сотилишининг олдини олиш тадбирларини ўтказиш жараёнида 30 та яширин ишлаб чиқариш фаолиятига барҳам берилди. 6 та ҳолатда яширин цехларни хомашё билан таъминлаш манбалари фош этилди.

Давлатимизнинг иқтисодий-таъғир салбий таъсир кўрсатаётган нақд пулларнинг банддан ташқари айланмасини аниқлаш ва бартараф этишга эътибор кўчайтирилди. Ўтказилган тадбирларда 59, 1 млрд. сўм ёки ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 600 млн. сўмликдан ортиқ хо-ноқуний нақд пул айланмаси аниқланди. 61 та жиноят иши кўзга тилиб, қонун устуворлиги таъминланди.

Хозирги кунда бозорлар, савдо марказлари ва аҳоли гавжум жойларида нақдлаштиришнинг янгича "усули", яъни пластик карталардаги пул маблағларини 10-12 фоиз эвазига оқонуний нақдлаштириш фаолияти билан шугулланадиганлар пайдо бўлган. Тадбиркорлик субъектлари томонидан пластик карталардаги пул маблағларини мунайча ҳақ эвазига нақдлаштириб бериш ҳолатларини фожият борасида ўтказилган тадбирларда 14 та қўнунбузилми ҳолатлари фожият бўлиб, айбдор шахсларнинг жавобгарлиги масаласи қўнуний тартибда ҳал этилди. Хусусан, фуқаро А.Абдурахимов "Fair Trade Invest" хусусий қорхонасининг мансабдор шахслари билан жиноий тил бириктириб, қорхонга тегишли тер-

Равшан РАҲМАТОВ.
СВОЖЖДЛҚК департаментининг
Фарғона вилоят бошқармаси
бошлиғи вазифасини
бажарувчи

минал орқали 115 нафар фукаронинг пластик карточкаларидан 33,6 млн. сўм пул маблағларини 12 фоиз эвазига нақдлаштириб бергани аниқланиб, айбдор шахслар қонуний жазосини олишди.

Шу билан бирга, умумтаълим мактабларининг 9-синф битирувчиларини таълимнинг кейинги босқичига, яъни коллеж ва лицейларга ўқишга қабул қилиш жараёнида содир этилаётган порахўрлик, шунингдек мактаб ва мактабгача таълим муассасалари мансабдор шахсларининг суиистеъмчиликлари, бюджет маблағларини талон-торож қилиш билан боғлиқ 27 та қонунбузилиш ҳолатлари аниқланиб, айбдор шахслар жиноий жавобгарликка тортилди. Хусусан, фуқароларнинг аризаси бўйича ўтказилган тadbирда Фаргона шахридаги 2-сонли тиббиёт коллежининг бўлим бошлиғи Д.Қамюмова аризининг 5 нафар жиянларини ўқишга қиритиш қўйиш эвазига 5000 АҚШ доллари олган пайтида ушланди ва унга нисбатан ЖКнинг тегишли моддалари билан жиноят иши қўзғатилди.

Шунингдек, бошқарма томонидан одам савдоси жиноятларини фош этиш ва олдинчи олиш устида иш олиб борилмокда. 5 та ҳолатда текзор йўллар билан одам савдоси жиноятини қўлга кўлга олиш ва гуруҳлар аниқланиб, уларнинг жиноий фаолиятларига барҳам берилди. Чунинчи, фуқаро Н.Бекмуртаевнинг арзаси асосида ўтказилган текзор тадбирда фуқаро З.Содиқова ва М.Мадолли мовалар олдиндан жиноий тили бириктириб, Кува туманида М.Мадоллимованинг чакалоғини 8 млн. сўмга сотган пайтда ушланиб, жиноий қилмишларига яраша жазоланишиди.

Ўтилмаган дарслар учун тўловлар

Замонавий билимларга эга, янгича фикрлайдиган баркамол авлодни тарбиялаш бугунги куннинг долзарб вазифаларидан бири саналади. Истиқлолнинг дастлабки йилларида таълимга давлат сийсати даражасида эътибор қаратилаётгани боиси ҳам юртимиз тараққиётини юксак марраларга олиб чиқишга қолар янги авлод вакиллари нини камолга етказишлар.

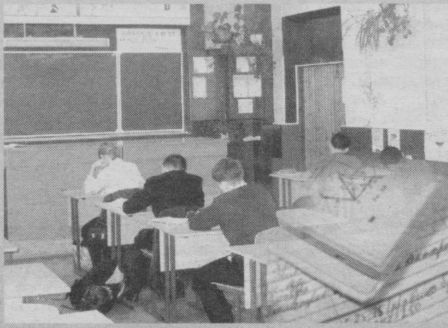
Ана шу мақсадга эришишда республикада жорий этилган 12 йиллик таълим тизимининг муҳим босқичи — касб-хунар коллежларининг ҳам ўрни бекиёди. Бугунги кунга келиб, олис қишлоқларда ҳам замонавий типдаги мактаб ва касб-хунар коллежларининг бунёд этилиши, уларнинг малакали мутахассислар билан таъминланиши натижасида ёшлар мукамал билим олиб, истеъдодларини рўёбга чиқара олишлари учун қулай шароитлар вужудга келтирилди. Мухтасар айтганда, мамлакатимизда замонавий, таълим тизими яратилди. Ушбу соҳада амалдаги қонунчилик нормаларига риоя этиш ва қонунийликни таъминлаш алоҳида назоратга олинди.

Таъкидлаш жоизки, мактаб ва ўрта махсус касб-хунар коллежларида ўз касбининг фидойилари, жонқувар, юқори малакали педагоглар ўқувчиларга тўқис билим беришга интилиб ишлашарди. Аммо баъзи билим даргоҳларининг мутасаддилари томонидан амалдаги қонун ва қонуности ҳужжатларининг бузилишига йўл қўйилган ҳолатлар кўзга ташланмоқда. Бундай масъулиятсизлик ва эътиборсизлик натижасида давлат бюджети маблағларининг мақсадсиз сарфланишига йўл қўйилмоқда.

Туман прокуратураси томонидан Нишон маиший хизмат кўрсатиш касб-хунар коллежиди 2011-2013 йиллардаги ўқув жараёнлари ҳужжатларининг қонунийлиги ўзасидан ўтказилган текширишда коллеж директорининг ўқув

ишлари бўйича ўринбосари вазифасида ишлаган Бойназар Исмаиловнинг бюджет маблағларини талон-торож қилганлиги аниқланди. 2011 йилнинг 5 майидан 2012 йилнинг 1 январига қадар коллеж ўқитувчилари томонидан ўқувчиларга жами 4097 соат ёки 11 миллион 888 минг 100 сўмлик педагогик юклама машғулотлари ўтилмаган бўлса-да, мансаб ваколатини суиистеъмол қилган Бойназар Исмаилов дарс соатлари тўлиқ ўтилганлиги тўғрисидаги сохта ёзувлар синф журналларида киритилишига йўл қўйиб ва меҳнатга ҳақ тўлаш табелларида бунни қайд этиб, ҳисобхонага тақдим этиб келган. Бу билан у давлат бюджетининг катта миқдордаги маблағи ортқиқа тўланишига, ўзлаштириш ва растрата йўли билан талон-торож қилинишига сабабчи бўлган.

Маълумки, Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 167-моддасида айбдорга ишониб топширилган ёки унинг иштиёрида бўлган ўзганин мулкни жуда кўп миқдорда ўзлаштириш ёки растрата қилиш йўли билан талон-торож қилиш энг кам ойлик иш ҳақининг уч юз бараваридан олти юз бараваригача миқдорда жазима ёки уч йилгача ахлоқ тузатиш ишлари ёхуд беш йилдан ўн йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланади, деб белгилан қўйилган. Шу билан бирга, маъмур кодексининг 209-моддасида кўрсатилганидек, мансаб сохтакорли-

ги, яъни мансабдор шахснинг фарзгўйлик ёки бошқа манфаатларни қўзлаб, расмий ҳужжатларга била туриб сохта маълумотлар ва ёзувлар киритиши, ҳужжатларни қалбақлаштириши ёки била туриб, сохта ҳужжатлар тузиши ва тақдим этиши, фуқароларнинг ҳуқуқлари ёки қонун билан қўриқланадиган манфаатларига ёхуд давлат ёки жамоат манфаатларига жиддий зарар етказилишига сабаб бўлса, ушбу ҳаракат такроран ёки хавфли рецидивист томонидан содир этилса, энг кам ойлик иш ҳақининг уч юз бараваридан олти юз бараваригача миқдорда жазима ёки уч йилгача муайян ҳуқуқдан маҳрум қилиб, беш йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланади.

Жиноят ишлари бўйича Нишон тумани судининг 2012 йил 17 октябрдаги ҳукмига кўра, Ўзбекистон Республикаси Жиноят кодексининг 205-моддаси, 1-қисми ҳамда 209-моддасининг 2-қисми "а" банди билан айбдор деб топилди, ахлоқ тузатиш иши жазосига ҳукм қилинган, кейинчалик амнистия акти билан жазони ўташдан озод қилинган Бойназар Исмаилов кел-

Камолитдин ШЕРНАЗАРОВ,
Нишон туман прокуратураси терговчиси
лавозимиди иш ўргатувчи

йинги иш фаолияти давомида ҳам хатосини тўшуниб етмади. Синф журналлари сохта ёзувлар киритиш ва ўтилмаган дарс соатлари учун ҳақ тўланишига йўл қўйиб келди. Натижада 2012 йилнинг 30 августидан 2013 йилнинг 1 апрелига қадар бўлган даврда ўқитувчилар томонидан ўқувчиларга 4564,4 соат, яъни 16 миллион 994 минг 200 сўмлик ўтилмаган дарс соатлари синф журналларида ва меҳнатга ҳақ тўлаш табелларида ўтилган маъносидидаги сохта ёзувлар билан қайд этилган. Ўқув ишлари бўйича директор ўринбосари мазкур икки ҳолатда давлат бюджетининг жами 28 миллион 882 минг 300 сўмдан иборат кўп миқдордаги пул маблағлари ўзлаштирилишига сабабчи бўлди.

Маъмур ишни кўриб чиққан жиноят ишлари бўйича Нишон тумани суди Бойназар Исмаиловга нисбатан иш ҳақининг 15 фоизини давлат даромади ҳисобига ўшлаб қолган ҳолда 2 йил 6 ой муддатга ахлоқ тузатиш иши жазоси ҳамда 2 йил 4 ой муддатга моддий жавобгарлик ва мансабдорлик вазифаларида ишлаш ҳуқуқидан маҳрум қилиш жазосини тайинлади.

Ўқориди кўрсатиб ўтилган ҳолатлар бошқаларни ҳам ҳушёрликка ундаши лозим. Бойназар Исмаилов ҳам энди масъулиятли, жавобгарлики талаб қиладиган ишларда ишлаб, масъулиятсизлик кўрсатишининг оқибати ахшилик билан тугамаслигини чуқур англаб етиши лозим. Зеро, қаерда қонунийлик таъминланса, ўша ерда хотиржамлик, фаровонлик ва албатта, юксалиш бўлади.

Тадбир

Президентимиз Ислам Каримов раҳнамолигида республикада аҳолининг кенг қатламларини қўллаб-қувватлайдиган турли фуқаролик жамияти институтлари, нодавлат ношароит ташкилотларининг жадал ривожланиши ва шаклланиши учун барча зарур шарт-шароит яратилди.

Фахрийлар билан учрашув

Мамлакатимизда фуқаролик жамияти институтларининг роли ва аҳамиятини кучайтириш ҳамда фуқароларнинг энг муҳим ижтимоий-иқтисодий масалаларини ҳал этишга қаратилган бир қатор қонун ҳужжатлари қабул қилиниб, ҳаёта ижтимоий таътиб қилинмоқда.

Шундан келиб чиққан ҳолда жорий йилнинг 30 сентябр кунини Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасининг Олий ўқув курсларида "Фуқаролик жамиятини ривожлантиришда одил судловни таъминлаш масалалари" мавзусида туман, шаҳар ва уларга тенглаштирилган прокурорлар ёрдамчилари билан прокуратура органлари фахрийларининг учрашуви бўлиб ўтди.

Тадбирни Олий ўқув курсларининг катта ўқитувчиси, юридик фанлари доктори Бахтиёр Пўлатов кириш сўзи билан очди. Шундан сўнг, Ўзбекистон Республикаси прокуратура органлари фахрийларини ижтимоий қўллаб-қувватлаш жамоатчилиги Маркази раиси Ботир Калонов сўзга чиқиб, марказининг ташкил этилиши, фаолияти, мақсад ва вазифалари, шунингдек, прокуратура раҳбарияти томонидан фахрийларнинг ижтимоий муҳофазасига алоҳида эътибор қаратилаётганини таъкидлаб ўтди. Шунингдек, тадбирда прокуратура органлари фахрийларини ижтимоий қўллаб-қувватлаш жамоатчилиги Марказининг Тошкент шаҳар ҳудудий бўлими раиси Рустамбек Ҳақимов матбузда қилиб, у энг аввало, қонун талаб этадиган барча вазифаларни сиддиқилдан ва адолат тамойилларига таянган ҳолда бажариш шу касб эгасининг бурчи эканлигини эътироф этди.

Учрашув сўнггида тингловчилар мавзу бўйича ўзларининг турли фикр ва мулоҳазаларини билдирдилар.

Ўз мухбиримиз

Ёшлар ва «оммавий маданият»

Феруза ОМОНОВА,
Олий Мажлис Қонунчилик палатаси
депутати

Бугун экологик, ижтимоий, иқтисодий, терроризм ва трансналлий жиноятларга қарши курашиш жаҳон ҳамжамиятини янада зийраклик билан иш юриштишга ундамоқда. Айниқса, глобал муаммолардан ҳисобланмиш мафкураларни ҳурурлаб, "оммавий маданият" инсон руҳиятига, маънавиятига салбий таъсир ўтказиши билан ғоятда хатарли. Халқимиз, жумладан, ёш авлод фарб фан-техникаси, маданияти, адабиёту санъатининг илғор жиҳатларини инкор этмайди.

Бироқ фарбдаги тараққийпарвар зиёлиларнинг ўзи "фарбнинг муаммолари" сифатида баҳолаётган "оммавий маданият"нинг маънавий-ахлоқий тубанликлари ёшларимиз қанча тез англаша, шунча яхши. Юртбошимизнинг "Юксак маънавият — энгилмас куч" асаридида бу ҳақда шундай дейилади: "Ҳозирги вақтда ахлоқсизликни маданият деб билиш ва аксинча, асл маънавий қадриятларни менсимасдан, эскилик сарқити, деб қараш билан боғлиқ ҳолатлар бугунги тараққиётга, инсон ҳаёти, оила муқаддаслиги ва ёшлар тарбиясига катта хавф солмоқда ва кўпчилик бугун жаҳонда бамисоли бало-қазодек тарқалиб бораётган бундай хурурларга қарши курашиш нақадар муҳим эканини англаб олмақда".

Тўғри, биз демократия даврида яшаймиз. Жамиятимизда қизиқиш ва майлларга ҳурмат билан қаралади. Аммо хатарли қизиқиш ва майллардан давлат ва жамият ўзини ҳимоя қилиши лозим. Бунинг учун эса, энг аввало, реклама ва оммавий ахборот воситалари тўғрисидаги давлатимиз қонунларининг талаблари қатъий бажарилиши керак. Яъни "реклама"чилар ва журналистлар давлатимиз, жамиятимиз хавфсизлигига (жумладан, халқни, ёшларни маънавий айтиштишга олиб келадиган ҳолатларга) йўл қўймасликлари лозим. Афуски, бундай ҳолатлар ҳамон ўраб турибди.

Давлатимиз раҳбари ўз асарларида ёшларни огоҳлик ва ҳушёрликка давлат этадилар. Хусусан, "... биз юрти-

мизда янги ҳаёт асосларини барпо этар эканмиз, бир масалага алоҳида эътибор беришимиз лозим. Яъни, коммунистик мафкура ва унинг ахлоқ нормаларидан воз кечилганидан сўнг жамиятда пайдо бўлган ғоявий бўшлиқдан фойдаланиб, четдан биз учун мулк-лақот ёт бўлган, маънавий ва ахлоқий тубанлик иллатларини ўз ичига олган "оммавий маданият" ёпирилиб кириб келиши мумкинлигини унутмаслик керак", дея таъкидлайдилар "Юксак маънавият — энгилмас куч" асаридида. Шу ўринда "оммавий маданият" иборасининг маъноларини бугунги замон шароитидан келиб чиқиб, анча кенг миқдорда тушунишимизга тўғри келади. Яъни бугунги оғоҳлик халқимиз, айниқса, ёшлар дилини, руҳиятини, ақл-идроки ва умуман маънавиятини диний-ақидапарастлик, жаҳолатпарастликлар хатаридан ташқари, айна пайтда, жаҳонда оз бераётган сиёсий, мафкуралар, ижтимоий, иқтисодий, маънавий ва эстетик манфаатлар йўналишидаги ошқор ва ҳуффа курашларнинг кенг миқёсдаги хатарли жиҳатларидан, жумладан, "оммавий маданият"нинг емирувчи таъсиридан муҳофаза қилиш ҳам ўз ичига олади. Мазкур ибора фарб дунёсида ўтган асрнинг иккинчи ярмида шаклланди. Уни фарбда "популяр" ёки қисқартирилган ҳолда, "популяр" (яъни "оммавий маданият") деб аташади. Гарчи "маданият" деб аталса-да, аслида, туб мазмун-маъносига, мақсадига кўра "оммавий маданият" чинакам "Поп-арт"чиларнинг дастурий қараш шундайки, улар инсон-

ни эмас, аксинча, нарсалар ва буюмларни эъзозлашади; маънавий дунёни эмас, маиший-истеъмолчилик ҳис-туйғуларини қадрлайдилар ва уларни кенг оммалаштиришга интиладилар.

Кимки "оммавий маданият" ортдан эргашса, ўзининг ижодий қобилиятидан йироқлашади ва тайёр маданий маҳсулотлар "истеъмолчи"га айланади. Ўз-ўзидан равшани, "оммавий маданият" асосан ҳаётий тажрибаси кам ёшларни оҳанрабодек ўзига тортади. Дарҳақиқат, эндиликда "оммавий маданият"нинг турли иллатларига қарши чора-тадбирларни амалга ошириш, бу борада давлат органлари ва жамоат ташкилотларининг ҳамкорлигини кучайтириш давр тақозосидир. Шу боисдан ҳам мамлакатимизда қабул қилинган қатор ҳуқуқий-норматив ҳужжатларда ёшларни маънавиятимиз, соғлом турмуш тарзимизга ёт ғоялар, айниқса, "оммавий маданият" таъсирига тушиб қолганлар асрашга алоҳида эътибор қаратилмоқда. Давлатимиз раҳбари таъкидлаганидек, "... ҳар қандай касалликнинг олдини олиш учун, аввало, киши организмидида унга қарши иммунитет ҳосил қилинади. Биз ҳам фарзандимизга юрганида она Ватанга, бой тарихимизга, ота-боболаримизнинг муқаддас динига соғлом муносабатни қарор топтиришимиз, таъбир жоиз бўлса, уларнинг мафкураларини имунитетини кучайтиришимиз зарур".

Бугунги глобаллашув даврида ҳар бир инсон атрофига нисбатан оғоҳ ва серғак бўлиши, айниқса, ёшлар маънавиятини юксалтириш, уларни юртга садоқат ва ватанпарварлик руҳида тарбиялашни олий мақсад деб билиши лозим.

Коррупция жамият ва мамлакат иқтисодиёти ривожига салбий таъсир этадиган хатарли илатдир. Коррупциянинг бошқа жиноятчилик турлари, айниқса, порахўрлик, уюшган ва иқтисодий жиноятчилик билан алоқалари узвийлик касб этиб бориши бутун ижтимоий муносабатлар учун янада хатарлидир.

Коррупцияга қарши курашиш самарадорлиги ортади

Давлатимиз раҳбари Ислам Каримов "Ўзбекистон XXI аср бўсағасида: хавфсизликка таҳдид, барқарорлик шартлари ва тараққиёт қафолатлари" асарида: "Сиёсий жиҳатдан олганда, коррупция амалга оширилётган ислохотларга қаршилиқ кўрсатиш ғиёбасидир. Унда ўз умрини яшаб бўлган, янги иқтисодий муносабатларни ўзига қарши таҳдид деб билган ҳолда, уларнинг ривожланишини секинлаштириб қўйишга ҳаракат қиладиган маъмурий-бўйруқбозлик тизими билан хуфёна иқтисодиётнинг манфаатлари объектив равишда бириктириб кетади", деб таъкидлаган эди.

Ушбу илатга қарши курашда тўпланган тажриба шуни кўрсатадики, йирик коррупциялашган гуруҳлар секин-аста давлат ҳокимияти идораларига кириб бориб, ҳокимият тизимини ҳам ўзига ишлагашга мажбур этиши мумкин.

Кўпгина давлатларда коррупцияга қарши курашнинг самарали механизмлари ва уларнинг ҳуқуқий асослари ишлаб чиқилган.

Коррупцияга қарши кураш ва унинг энг жirkanч тури бўлган порахўрлик жиноятига қарши курашиш сиёсати давлат ва жамият ҳаётининг турли соҳаларида ушбу жиноятни озиқлантирадиган сабаб ва шароитларни бартараф этишга қаратилган ҳар томонлама ва изчил чора-тадбирлар тизимини қамраб олади. Мазкур илатга нисбатан одамларда кўнма шақлланиб қолишининг олдини олиш ва унга қарши курашнинг самарали йўлларини топиш бу борада асосий мақсад ҳисобланади.

Шу мақсадда 2014 йилда коррупцияга оид миллий қонунчилик яна бир бор таҳлил этилиб, Президентимизнинг ташаббуси билан зарур ҳуқуқий меъёрлар қабул қилинди ва шу орқали коррупцияга қарши кураш самарадорлигини оширишда амалий чоралар кўрилмоқда. Жумладан, асосий илатлардан бири бўлган порахўрлик жинояти бўйича жазолар қатъийлаштирилди. Ўзбекистон Республикасининг 2014 йил 14 май кунги "Ўзбекистон Республикасидаги айрим қонун ҳужжатларига ўзгариш ва қўшимчалар киритиш, шунингдек айрим қонун ҳужжатларини ўз кучини йўқотган деб топиш тўғрисида"ги Қонунига асосан Ўзбекистон Республикасининг Жиноят кодексига ўзгаришлар киритилди. Жумладан, 211-модданинг матни янги таҳрирда баён этилди. Унга қўра пора бериш, яъни мансабдор шахсининг ўз хизмат мавқеидан фойдаланган ҳолда содир этиши лозим ёки мумкин бўлган муайян ҳаракатини пора берган шахсининг манфаатларини қўзғаб бажариши ёки бажармаслиги эвазига қонунга хилоф эканлигини била туриб бевосита ёки воситачи орқали мансабдор шахсга моддий қимматлиқлар бериш ёки уни мулкий манфаатдор этиш энг кам ойлик иш ҳақининг эллик бараваридан юз бараваригача миқдорда жазима ёки беш йилгача озодликдан маҳрум қилиш орқали жазоланади (олдинги таҳрирда жазима эллик бараварига,

Искандар УСМОНОВ,
Қибрай туман прокурори ёрдмачиси

озодликдан маҳрум қилиш жазоси уч йилгача белгиланган эди).

Қонунга киритилган яна бир янгиллик шундан иборатки, башарти, шахсга нисбатан пора сўраб товламачилик қилинган бўлса ва ушбу шахс жиноий ҳаракатлар содир этилганидан кейин бу ҳақда ўттиз сутка мобайнида ўз ихтиёри билан арз қилса, чин кўнгилдан пушаймон бўлиб, жиноятни очигада фаол ёрдам берган бўлса, у жавобгарликдан озод этилиши белгиланади.

Шунингдек, ушбу кодекснинг 212-моддаси матнига ҳам ўзгаришлар киритилди. Ушбу моддага қўра пора олиш-беришда воситачилик қилиш, яъни пора олиш ёки бериш хусусидаги келишувга эришишга қаратилган фаолият, шунингдек, манфаатдор шахсларнинг топириги билан порани бевосита бериш энг кам ойлик иш ҳақининг эллик бараваридан юз бараваригача миқдорда жазима ёки беш йилгача озодликдан маҳрум қилиш билан жазоланади.

Мазкур моддада пора олиш-беришда воситачилик қилган шахс жиноий ҳаракатларни содир этганидан кейин бу ҳақда ўттиз сутка мобайнида ўз ихтиёри билан арз қилса, чин кўнгилдан пушаймон бўлиб, жиноятни очигада фаол ёрдам берган бўлса, жавобгарликдан озод қилиниши назарда тутилган.

Яъни қуйидаги шартлар адо этилган тақдирда шахс жавобгарликдан озод этилиши мумкин: — товламачилик йўли билан пора талаб қилинган ҳолат далиллар асосида тўлиқ тасдиқланганда;

— ариза қонунда назарда тутилган муддатда, яъни ўттиз сутка мобайнида тақдим қилинганда;

— ҳар қандай ноқонуний ташқи таъсирлардан (жисмоний, руҳий) холи тарзда ўз ихтиёри билан арз қилинганда;

— пора берганлик ва воситачилик қилганлик ҳақида ариза берган шахс содир этган жиноий қилмишдан чин кўнгилдан пушаймонлик билдирган ҳолатда;

— пора берганлик ва воситачилик қилганлик ҳақида ариза берган шахс ушбу жиноятни очигада фаол иштирок этганда.

Бунда асосий мезондан бири — пора сўраган шахсининг ҳаракатини товламачилик аломати, яъни мансабдор шахс томонидан фуқаронинг фақатгина қонуний манфаатларига зарар етказадиган хизматига доир ҳаракатларни содир этиш таҳдиди остида пора талаб қилиши ёки фуқаронининг қонуний манфаатларига зарар келтирадиган оқибатларнинг олдини олиш учун пора беришга мажбур этадиган шароитга қасддан тушириш аломати бўлиши шарт.

Коррупциянинг, жумладан, порахўрликнинг олдини олишга қаратилган ҳуқуқий меъёрларнинг тақомиллаштирилиши жиноятчиликка қарши курашда муҳим аҳамиятга эга ва албатта, амалиётда ўз самарасини беради.

Либераллаштириш сари яна бир қадам

Ҳуқуқий демократик давлат ва фуқаролик жамияти қуриш йўлида қонун устуворлигини таъминлашни қафолотловчи суд-ҳуқуқ ислохотлари жараёнида қонунларнинг либераллаштирилиши муҳим рол ўйнайди.

Хурсанали РАПИКОВ,
Бош прокуратура бошқарма катта терговчиси

Давлат ва жамият, оила ва фуқароларнинг ҳуқуқ ва қонуний манфаатлари муҳофазасини кучайтириш, аҳолининг ҳуқуқий онги ва маданиятини ошириш, нафақат бош мақсадимиз, балки ҳақиқий демократик давлат ва фуқаролик жамияти қуришимиздаги бир восита ҳамдир. Шу боисдан ҳам бу каби вазифаларни амалга оширишда қонунчилик базисининг янада тақомиллаштирилишига алоҳида эътибор қаратилмоқда.

Юртобшмиз раҳбарлигида мамлакатимизда босқичма-босқич амалга оширилётган суд-ҳуқуқ ислохотлари барча соҳалардаги ислохотларнинг ҳуқуқий асоси, муҳим омил бўлди десак, муболаға бўлмас. Чунки барча соҳалардаги ислохотлардан қўланган асосий мақсад, инсоннинг ҳуқуқ ва манфаатларини қафолатлаш, унинг турмуш шароитини янада яхшилашга қаратилгандир.

Суд-ҳуқуқ ислохотларининг натижаси ўларок, 2001 йилда жиноий жазоларнинг либераллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг "Жиноят, Жиноят процессуал кодекслари ҳамда Маъмурий жавобгарлик таъминиди қонунчилиги" қонунининг қабул қилиниши муносабати билан жиноятларнинг таснифи ўзгаририлди. Бунинг натижасида оғир ва ўта оғир тоифадаги жиноятларнинг асосий қисми ижтимоий ҳавфи катта бўлмаган ва унга оғир бўлмаган жиноятлар тоифасига ўтказилди. Ижтимоий ҳавфи катта бўлмаган қилмишнинг содир этганлар етказилган моддий зарарини қоплаган тақдирда, уларга нисбатан озодликдан маҳрум қилиш тарикасидаги жазо қўлланилмаслиги тўғрисидаги янги қоида киритилди. Жиноят ва жиноят процессуал қонунчилигига киритилган ўзгаришларга асосан ўлим жазоси бекор қилинди, ярашув муносабати билан жиноий жавобгарликдан озод қилиш институти жорий этилди, жазо таъинлаш ва ўташ тартиблари ўзгаририлди, озодликдан маҳрум қилиш билан боғлиқ бўлмаган муқобил жазо турларини қўллаш имкониятлари кенгайтирилди.

Эришилган натижалар билан бир қаторда, суд-ҳуқуқ ислохотларини амалга ошириш доирасида жиноят ва жиноят-процессуал қонунчилик талабларининг янада тақомиллаштирилиши юзасидан тизимли ишлар давом этмоқда. Жумладан, 2014 йил 4 сентябрь кунги "Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгариш ва

қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги Қонуни билан бошқа қонунлар қаторида ЖПКга "уй қамоғи" деб номланган эҳтиёт чораси янги 242-1-моддаси билан амалиётга татбиқ этилди.

Бунга қадар Ўзбекистон Республикасининг Жиноят процессуал кодексига қуйидаги эҳтиёт чора турлари белгиланган эди:

- муносиб ҳулқ-атворда бўлиш тўғрисида тилхат;
- шахсий қафиллик, жамоат биришмаси ёки жамоанинг қафиллиги;
- гаров;
- қамоққа олиш;
- воёга етмаганларни кузатув остига олиш учун топириш;

— ҳарбий хизматчининг ҳулқ-атвори устидан қўмондонлик кузатуви.

Суд-тергов амалиётининг таҳлилий ақсарият ҳолатларда муносиб ҳулқ-атворда бўлиш тўғрисида тилхат, гаров ва қамоққа олиш эҳтиёт чоралари қўлланилаётганлигини кўрсатмоқда.

Сўнгги йилларда жиноий-ҳуқуқий сиёсатнинг либераллаштирилиши натижасида муқобил эҳтиёт чораларнинг кенг қўлланиши муносабати билан қамоқ эҳтиёт чораси қамайганлиги кузатилмоқда. Масалан, 2012 йилда қамоққа олиш эҳтиёт чораси 12 626 нафар шахсга нисбатан қўлланилган бўлса, 2013 йилда ушбу кўрсаткич 11,9 фоизга камайиб, 11 129 нафар шахснинг ташкил қилган.

Шу билан бирга, амалиётда қамоққа олиш билан боғлиқ бўлмаган эҳтиёт чораларни қўллаш ҳар доим ҳам жиноий фаолиятни ёки иш бўйича ҳақиқатни аниқлашга тўқинчилик қилишга қаратилган ҳаракатларнинг олдини олиш каби мақсадларни тўлиқ таъминламайди. Шу сабабли қамоққа олиш эҳтиёт чорасининг ўрнига ундан енгилроқ уй қамоғи эҳтиёт чораси жорий этилди.

Уй қамоғи айбланувчига нисбатан чеклов ва таққиларни юклаб, назорат ўрнатилган ҳолда мулкдор, ижарачи сифатида ёки бошқа қонуний асослар билан яшаётган жойида уни жамиятдан батамом ёки қисман ажратилган иборат.

Уй қамоғи тарзидаги эҳтиёт чорасини қўллаш ўз навбатида айбланувчининг ҳаракатларини эркинлигининг чекловиға, шунингдек, муайян шахслар билан мулоқотда бўлиш, ёзишмалар қабул қилиш ва юбориш, ҳар қандай алоқа воситалари орқали сўзлашувлар олиб боришининг таққиланишига олиб келади.

Киритилган ўзгаришларда айбланувчининг ҳулқи устидан электрон воситалар ёрдамида кузатуви амалга ошириш имконияти ҳам на-

зарда тутилган.

Халқаро тажриба унинг самарали эҳтиёт чораси эканлигини кўрсатди. Хусусан, уй қамоғи АҚШнинг 1976 йилдаги Қонунлар тўплами ҳамда штатларнинг қонунчилигида белгиланган. АҚШнинг ушбу қонунларига асосан, уй қамоғи қафатига суднинг қарорига асосан қўлланилиб, айбланувчи доимий равишда ўз уйида бўлишини назарда тутати. Жазони ўташ жойида спиртли ичимликлар, гиёҳванд моддалар ва қурол бўлиши мумкин эмас, телефон ва интернет орқали мулоқот қатъий чекланган.

Россия Федерациясида айбланувчига нисбатан бошқа енгилроқ эҳтиёт чораси қўллаш имконияти мавжуд бўлмаганда, суднинг қарорини асосида уй қамоғи 2 ойгача қўлланилади. Россия Федерациясининг Жиноят процессуал кодексига асосан, уй қамоғи деғанда, айбланувчига чеклов ва таққилар юклаб, жамиятдан ажратилган ва назорат ўрнатилган ҳолда, турар жойида яшаш тўшунлади.

Гумон қилинувчи ёки айбланувчининг соғлигини ҳисобга олган ҳолда уй қамоғида сақлаш жойи сифатида табибий муассаса белгиланиши мумкин.

Шунга ўхшаш қоидалар Швеция, Буюк Британия, Швейцария, Италия, Исроил, Украина, Қозғистон, Озарбайжон, Беларус ва бошқа давлатларнинг қонунчилигида ҳам мавжуд.

Уй қамоғининг эҳтиёт чораси тизимига киритилиши Ўзбекистон Республикаси томонидан халқаро меъёрларнинг миллий қонунчиликка татбиқ этилишини таъминлайди. Шу билан бирга, мазкур эҳтиёт чорасининг киритилиши озодликдан маҳрум қилиш амалиётининг сезиларли қамайишига, бу эса ўз навбатида жиноят содир этган шахсларнинг ижтимоий мослашувиға қулай шароитлар яратилишиға, қонунга итоаткор турмуш тарзини олиб боришға, оилаларни сақлаб қолишға ҳамда қамоқдаги шахслар қонунининг қамайишиға олиб келади.

Биз адолатли фуқаролик жамияти ва ҳуқуқий демократик давлат қуриш йўлидан борар эканмиз, ҳар биримиз шунинг аниқ етмоғимиз лозимки, қонун барнага баробар, уни айланмай ўтиш, қонунни бузиш белгиланган тартибда жавобгарлиқни келтириб чиқаради.

Биз қонунлар устувор бўлган жамиятда адолатни бош мезон билиб олмаб борар эканмиз, ҳар биримиз қонун талабларига риоя этишимиз зарур. Шундангина ҳақиқий адолатли фуқаролик жамияти ва ҳуқуқий демократик давлат қура оламиз.

Ахборот-маслаҳат хизмати бўйича шартномалар

Алишер НОРМАТОВ,
Фаргона шаҳар прокуратураси
терговчиси

Бозор иқтисодиётига ўтиш жараёнида ахборот-маслаҳат хизмати бўлган эҳтиёж тобора ортиб бормоқда. Бу борада тadbиркорлик фаолияти алоҳида ўрин тутadi. Чунки тadbиркорлик субъектлари ўз фаолиятларини самарали ва мақсадли олиб боришлари учун, энг аввало, бозор конъюктурасини яхши билиши, ўз ҳамкорлари ҳақида тўлиқ маълумотга эга бўлишлари зарур. Қўзланган фойдани олиш учун ўз ҳамкорларининг сотувчи ёки сотиб олувчи сифатидаги салоҳияти, уларнинг ишончилиги, тўловга қобилиятлиги ҳақидаги ахборотларга, шунингдек, юридик ҳужжатларни тайёрлаш ва уларга ўзгартириш киритиш, ҳўжалик юритувчи субъектларни рўйхатдан ўтказиш, қайта ташкил этиш, тугатиш, молиявий ҳисоботлар тайёрлаш ва бошқа турдаги маълумотларга эга бўлиш эҳтиёжи ахборот-маслаҳат хизматларидан фойдаланишни тақозо этади.

Мазкур турдаги хизматлар мустақил шартномаларнинг предмети бўлиши ёки бошқа турдаги шартномаларнинг таркибига ҳам кириши мумкин. Мисол тариқасида воситачилик хизмати тўғрисидаги шартномани келтириш мумкин. Мазкур турдаги шартномада юқорида қайд этилган хизмат, хизмат кўрсатувчи тараф (корхона)нинг асосий фаолият йўналиши ёки маслаҳат бериш хизмати унинг фаолият йўналишларидан бири бўлиши мумкин. Ахборот-маслаҳат хизмати консалтинг, маркетинг, тавсиялар тарзида кўрсатилади. Мазкур терминларга адабиётларда қуйидагича таъриф берилган:

Консалтинг — иқтисодий фаолият соҳасида маълумотларга маслаҳат бериш фаолиятидир.

Маркетинг — бозор талабларидан келиб чиққан ҳолда мижознинг сўров ва талабларини максимал даражада қондиришга қаратилган ҳўжалик фаолиятини ташкиллаштириш ҳамда бошқариш тизими. Бундай фаолият давомида маркетинг рақиблар томонидан ишлаб чиқарилган маҳсулотнинг нархи, сифати ва бошқа сервис хизмати ҳақидаги маълумотларни атофлича ўрганади.

Маркетинг шартномасининг мақсади — мижозларга керакли тавсиялар беришдан иборат. Ушбу тавсиялар мижозга доимий равишда талабга эга бўлган маҳсулотни ишлаб чиқариш, товар ассортиментларига ўзгартириш киритиш, маҳсулот сифатини яхшилаш, талабдор бўлмаган маҳсулотни ишлаб чиқаришдан тўхтатишда керак бўлади. Маркетинг хизмати воситасида ҳўжалик юритувчи субъектлар келажақда фойда келтирадиган маҳсулотлар ишлаб чиқариш, хизматларни тақдир қилиш орқали бизнесни ривожлантириш имкониятига эга бўлади.

Ўз моҳияти бўйича ушбу хизматлар мижоз ва хизмат кўрсатувчи ўртасида узоқ давомли муносабатларни назарда тутadi. Шунинг учун маркетинг хизматлари тўғрисида шартномалар одатда бир йилдан кўп муддатга тузилади. Маълумотларни тақдим этиш муддати мижоз томонидан бозор конъюктурасининг ўзга-

ришига эътибор берган ҳолда белгиланади.

Тавсиялар — хизмат кўрсатувчи томонидан тавсия қилинган маҳсулотларни ишлаб чиқариш бўлиб, бу узоқ муддатли ишлаб чиқариш режаларининг асоси ҳисобланади. Хизмат кўрсатувчининг тезкор жорий маълумотлари ишлаб чиқариш режаларига ўзгартириш киритиш ва керакли маҳсулотларни ишлаб чиқаришни йўлга қўйишда ёрдам беради. Ушбу маълумотлар, тавсиялар ҳисобот шаклида бўлиши мумкин.

Одатда улар қуйидаги таркибий қисмлардан иборат бўлади:

а) ишлаб чиқариш. Бунда рақобатчилар, товарлар ва ишлаб чиқариш динамикаси ҳақида маълумотлар акс этган бўлади.

б) талаб ва тақдир. Талабларнинг қондирилиш даражаси, бозорни кенгайтириш йўналишлари, истеъмол тузилмаси ҳақидаги маълумотлар, савдо динамикаси ўрганилади.

в) нархлар. Бу таркибий қисмда бозор нархларининг ўзгариши, ҳомашё нархлари, ишлаб чиқаришнинг келтирилган фойдаси ҳақидаги ҳисоб-китоблар ўрганилади.

Хизмат кўрсатувчининг иш ҳақи у томонидан келтирилган маълумотларнинг нечоғлик иқтисодий фойда келтиришига қараб белгиланади. Одатда иш ҳақи ўз вақтида ва реал келтирилган маълумотлар учун берилади. Жавобгарлик шакли ва ҳажми шартнома асосида белгиланади, яъни маълумотларнинг кеч етказилиши, хизматларнинг виждонан бажарилмаслиги, ишончли бўлмаган маълумотларнинг етказилиши.

Бу турдаги шартномаларда тарафларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятлари, мажбуриятларнинг тўлиқ ва лозим даражада бажарилмаганлиги учун жавобгарлик масалалари ҳўжалик ҳуқуқининг умумий принциплари билан тартибга солинади.

Кўрсатилган хизматларга одатда иш ҳажмига қарамадан пул қўчириш йўли орқали тўлов амалга оширилади ёки шартнома асосида аниқ белгиланган муддатда иш ҳақи тўланади.

Хизмат кўрсатадиган ташкилот кўп тармоқли ҳам бўлиши

мумкин. Масалан, бухгалтерия ҳисоботини амалга ошириш ва мижоз кўрсатган ташкилотнинг иқтисодий ҳисоботини тайёрлаш билан шугулланади. Бу эса, бозорда алоҳида хизмат турига эҳтиёж пасайишига қарамадан, унинг барқарор фаолият кўрсатишини таъминлайди.

Бир ташкилот ўз шеригининг иқтисодий ҳолати ҳақида маълумотни олиши унинг савдо таваккалчилигини пасайтиради. Ахборотларни йиғиш, қайта ишлаш, етказиб бериш билан махсус шугулланадиган ташкилотлар мавжуд бўлиб, мижозларнинг иқтисодий шериклари ҳақида керакли маълумотларни тақдим этадилар, шартнома асосида бундай турдаги маълумотларни етказиб бериш орқали мижознинг бошқа ҳўжалик юритувчи субъектнинг иқтисодий ҳолати ҳамда ишчанлик қобилияти ҳақида маълумот олиши, шу билан бирга, унинг таъсисчилари, хизмат кўрсатувчи ташкилотлари ҳақида ва бошқа турдаги маълумотларни олишларига ёрдам берадилар.

Консалтинг турларидан бирига — ишлаб чиқариш соҳасидаги муҳандислик хизмати ҳам кириadi. Шартнома асосида хизмат кўрсатувчи ташкилот мижозга муҳандислик маслаҳатларини кўрсатиши мумкин. У кўрсатадиган хизмат турларига қуйидагилар кириadi: — янги техника ва технологиялардан фойдаланиш бўйича маслаҳатлар;

— мижознинг маҳсулотларини ишлаб чиқаришнинг янги режаларига тезда мослашиши; — асбоб-ускуналарни монтаж ва демонтаж қилиш бўйича хизматлар ва бошқа шу кабилар.

Ҳозирги кунда амалиётда шундай аралаш шартномалар ҳам учраб турадики, мазкур шартномаларга қўра, тарафлар маълумот ва маслаҳат хизмати, ҳамкорлик учун учинчи шахсларни топиб беришни зиммаларига олишда ва бир вақтнинг ўзида қўшма лойиҳаларни амалга ошириш бўйича ўз ҳаракатларини бирлаштиришadi. Масалан, қурилиш, ҳомашёларни йиғиш ва қайта ишлаш каби шартномаларда мижознинг товарларини реклама қилиш ва ўзаро реклама ҳақидаги мажбуриятлар назарда тутилadi.

Ҳамкорлик шартномаларини тузиш орқали тарафлар ўзаро муносабатларига ишончли тус бериб, муносабатларни фойдали ҳамкорлик асосида тузадилар.

Хулоса ўрнида айтиш жоизки, бозор иқтисодиёти тобора ривожланиб бораётган бугунги кунда ушбу хизмат турларидан самарали фойдаланиш муайян фаолиятни йўлга қўйган ва аниқ мақсад сари интилаётган ҳар бир тadbиркорлик субъекти учун қўлай имкониятлар заминидир.

Бугунги кунда дунё миқёсида 30 дан ортиқ халқаро ҳўжатлар фуқароларнинг сайлов ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлаш, эркин демократик сайловларни ташкил этиш ва ўтказишга хизмат қилоқда. Жумладан, Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси, "Фуқаролик ва сиёсий ҳуқуқлар тўғрисида"ги халқаро Пакт, Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилотининг Инсонийлик мезонлари бўйича Копенгаген Кенгаши ҳўжжати, Инсон ҳуқуқлари бўйича Вена декларацияси ва Ҳаракат дастури ҳамда бошқа халқаро ҳўжатларда фуқароларнинг сўз эркилиги ва сайлов ҳуқуқларидан фойдаланиш билан боғлиқ нормалар мустаҳкамланган.

Сайлов қонунчилигининг такомиллашуви энг аввало, фуқароларнинг сайлаш ва сайланиш ҳуқуқини кафолатлашга қаратилган

Хусан ТУРСУНОВ,
Қашқадарё вилоят адлия бошқармаси бўлим бошлиғи

Мамлакатимиз сайлов тизимида умумэтироф этган сайлов ҳуқуқи андозалари ва талабларига амал қилганяпти, шунингдек, илғор хорижий мамлакатлар тажрибасини инобатга олган ҳолда сайлов қонунчилиги босқичма-босқич такомиллаштириб борилюқда.

Айниқса, 1994 йил 5 майда "Фуқаролар сайлов ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида"ги, 2003 йил 29 августда "Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида"ги, 2008 йил 25 декабрда "Сайлов тўғрисидаги қонун ҳўжатлари такомиллаштирилиши муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонунларига ўзгариш ва қўшимчалар киритиш ҳақида"ги Қонунлар ҳамда 2011 йил 14 январда Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Сайлов эркинлиги ва сайлов қонунчилигини ривожлантиришда мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепциясини амалга ошириш чора-тадбирлари тўғрисида"ги Фармойиши қабул қилинганлиги сайлов қонунчилигини янада либераллаштириш ва демократлаштиришда муҳим омил бўлди.

Гап ўтган давр мобайнида мамлакатимизда миллий сайлов қонунчилигининг ҳуқуқий асослари ва уни ижрал тақомиллаштириш бўйича амалга оширилган ислохотлар ҳақида борар экан, бу борада 2008 йилда сайлов қонунчилигига киритилган ўзгариш ва қўшимчалар сайлов тизимимиз ривожидида муҳим босқич бўлганлигини алоҳида таъкидлаб ўтиш лозим. Хусусан, Конституциямизда мустаҳкамланган "халқ ҳокимиятчилиги" принципини амалда таъбиқ этишининг ҳуқуқий механизмларини янада кучайтириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасидаги депутатлик ўринларининг сони 120 тандан 150 та қилиб белгиланди, шундан 135 нафар депутат сиёсий партиялардан сайланадиган бўлди. Бугунги кунда атроф-муҳитни муҳофаза қилиш масалалари нияҳтда муҳим ва долзарб аҳамият касб этиб бораётганидан келиб чиққан ҳолда қуйи палатадаги 15 та депутатлик ўрни Ўзбекистон Экологик ҳаракатидан сайланган депутатларга берилди.

Бундан ташқари, қонунчиликда сайлов жараёнида сиёсий партияларнинг иштирокини янада либераллаштиришга йўналтирилган қатор нормалар назарда тутилди. Жумладан, сайловда иштирок этадиган сиёсий партияларнинг рўйхатдан ўтиши учун ўрнатилган муддат 6 ойдан 4 ойга туширилди. Айни вақтда сиёсий партияларнинг сайловда иштирок этиши учун рухсат бериш масаласини ҳал этиш борасида зарур бўладиган сайловчилар имзосининг миқдори аввалги 50 минг ўрнига 40 минг имзо қилиб белгиланди. Сиёсий партиялардан депутатликка номзодларни ёқлаб кенг миқёсда ташвиқот ва тарғибот ишлари олиб боришга шaroит яратиш учун депутатликка номзодларнинг ишончли вакиллари сони 5 нафардан 10 нафаргача қўпайтирилди.

Шунингдек, Ўртбощимизнинг ташаббуси билан сайлов тўғрисидаги қонунларда сиёсий партиялардан кўрсатилган депутатликка номзодларнинг камида 30 фоизини аёллар ташкил этиши шарт эканлиги тўғрисидаги қоида мустаҳкамлаб қўйилди. Масалан, 2009 йилги сайловлар жараёнида айни ана шу норманинг таъбиқ этилиши натижасида парламентимизнинг қуйи палатаси умумий депутатлар сонининг 22 фоизини ташкил этадиган 33 нафар хотин-қиз депутатни сайлаш имконини берди.

Давлатимиз раҳбари Ислам Каримов томонидан "Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш Концепцияси"да илгари сурилган қонунчилик ташаббуслари ва унинг асосида Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси ва қонунларига киритилган бир қатор муҳим, таъбир жоиз бўлса, демократик тараққиётимиз йўлида янги саҳифа очган тарихий ўзгариш ва қўшимчалар миллий сайлов қонунчилигимизни такомиллаштиришнинг янги босқичини бошлаб берди.

/Давоми 8-бетда/

Баъзан ҳаётда бўлаётган айрим воқеаларни эшитиб, қулоқларингга ишонмайсан киши. Форишлик Шерали Фозилов ўттиз ёшга яқинлашса-да, қўлида на ҳунари, на дипломи бор. Бекорчиларнинг беги бўлиб, қўлидан ҳеч иш келмайдиган одамга айланган. Аммо ичиб олса, жанжал кўтаришининг ҳадисини олган. Охириги пайтларда ичкиликка ружу қўйган Шерали маст бўлса, ўз онасини ҳам танимайдиган бўлади. "Ароққа пул топиб бер" деб, уни қистовга олади. Пули йўқлигини айтиб ўғлини тинчлантиришга уринса, ўз боласидан калтак ейди ёки кўчага қувилди. Ўзи қонгалаш Райхон опа бундай пайтларда қўшилари Василийниқига ёки Алланиқига қочиб қолади. Баъзан эса, собиқ турмуш ўртоғи Тошпўлат аканиқига ҳам бориб, ўғлидан нолийди.

Бир пайтлар Тошпўлат ака ва Райхон опа ширин орзулар билан, тош келса кемириб, сув келса симириб, бир-биримизга суюнчу таянч бўламыз дея ахдлашиб, бир ёстиққа бош қўйишганди. Йиллар ўтиб, икки қиз ва бир ўғилнинг ота-онасига айланишди. Бироқ, нимадир бўлди-ю, уларнинг оиласига дарз кетди. Ўн икки йиллик оила бузилиб, улар ажралишди. Ҳаш-наш дегунча болалар ҳам улғайишди. Уларнинг ташивлари ҳам катталашди. Оилада отанинг

ўрни билинди.

Сўнгги пайтларда Шерали ичкиликка муккасидан кетди. Инсон иродаси кучсиз бўлса, тез таслим бўлар экан. Ўғлини йўлга сололмаган Райхон опа ҳам бора-бора унга қўшилиб ичадиган бўлди. Она маст бўлиб олса, икки қизини кўчага қувиб солади-ган одат чиқарди. Бундай жанжаллардан безиб кетган қизлар кўчага иш излаб чиқиб кетишди. Райхон опа ўзининг номида бўлган уйини таниши А.Синдаровга саккиз ярим млн. сўмга пуллади. Лекин

Мудҳиш тамға

пулни тўлиқ олмасдан камкамдан олиб турди. Охириги марта 460 минг сўм олди. Пулни олишга олди-ю, лекин ўғли билса яна жанжал бошланишидан юраги безиллади. Қўшниси Василийниқига ўтиб, хавотирини айтди.

Орадан икки кун ўтиб юзи шилинганини кўриб, қўшниси Алла нима бўлганини сўради.

— Ўғлим жанжал қилди, ҳозир ҳам ароқ топиб кел деб уйдан ҳайдади, — деди Райхон опа хасратга тўлиб.

— Хафа бўлманг, ўзим унга тушунтириб қўяман, — уни юпатган бўлди қўшниси. Сўнг Райхон опа тўғри Тошпўлат аканиқига борди. Унга ўғли Шералининг хурмача қилиқларини айтиб берди.

— Юр-чи, бир гаплашиб кўрайлик, — деб Тошпўлат ака ўрнидан турди. Ота ўғлига тан-бег бериб, тўғри йўлга солиш ўрнига, йўлдан битта ароқ олиб, ўғли билан ичишни мақсад қилди. Хуллас, учаласи уйда бир шишани бўшатишди. Шерали қўшниси Василийни телефон қилиб чакирди. У келгач, тезда бориб яна ароқ олиб келди. Уни ҳам бўшатишди.

— Қиладиган ишларим бор эди, кетмасам бўлмайди, — деб Тошпўлат ака ўрнидан турди.

Райхон опа "Менда турса сарфлаб ёки Шералига олдириб қўяман" деб ўйлаб чамаси 150 минг сўмча пулни унга бериб қўйганди. Бундан хаба-

ри бор Шерали отаси кетишга чоғланганида онасига:

— Отамдан пуллари олиб қолинг — деди.

— Сенинг ишинг бўлмасин, пул меники, — чўрт кесди онаси.

— Ҳозир ароқ олишга пул керакми? — ўғил онасига хезланди.

Хуллас, Тошпўлат акадан пул олинди. Эртасига Василий билан туман марказига боришди. Бозор-ўчар қилиб, икки шиша ароқ олишни унуттишмади. Уйига келиб, яна маишатни бошлаб юборишди. Учаласи ярим кечагача олти-етти шиша ароқ ичишди. Қаттиқ маст бўлган учовлон шу ерда ётиб ухлаб қолишди.

Ярим кечаси уйғониб кетган Шерали яна ичгиси келди. Аксига олиб зормандадан бир култур ҳам қолмабди. Шунда Шерали онасини уйғотди. Ичкилик таъсирида қаттиқ уйқуда бўлган Райхон опа қўзини ҳам очолмади. "Беш-олти минг сўм беринг" деб туртаётган ўғлига "йўқ" деб ишора қилди. Унга ишонмаган ўғил онасининг чўнтақларини қовлаб чиқди. Бироқ, пул топилмади. Ширакайф Шерали яна онасини уйғотди. Ғафлат уйқусидига аёл бариб-бир уйғонмади. Жаҳли чиққан йигит ёстиқни олди-да, онасининг юзига босди.

Тўққиз ой вужудига кўтариб, минг азоблар билан дунёга келтириб, вояга етказган ўз

Дилшод БОЙНАЗАРОВ,

Жиззах вилоят прокуратураси бўлим бошлиғи

онасини бир шиша ароқни деб, ўлдириб қўйди. Қўзини очолмаган аёл қаршилиқ ҳам кўрсата олмади. Оёқ-қўлларини бир-икки силтади-ю таслим бўлди. Йигит онасининг қимирламай қолганидан хавотир ҳам олмади. Тезроқ унинг яширган пуллари топиш илжинча хоналарни титиб чиқди. Қўшни хонадан қоплар орасига яширилган чамаси юз мингча пулни олиб, кўчага отилди.

Тун ярмидан оққанда эса Василий уйғонди. Хонада электр чирғоғи йўқлигини билди, аёлни уйғотмоқчи бўлди. Лекин у қимирламади. Унинг томир уришини эшитиб қўриб, жони узилганини билди. Тошпўлатга ва бошқаларга хабар қилди.

Ақли бўлмаса, инсон ҳайвондан фарқ қилмас экан. Бундай воқеаларни эшитиб ёқа ушлайсан киши. Ароқни бежизга шайтон суви деб аташмайди. Воқеадан кўриниб турибдики, шу ароқ тўфайли Шерали онаси ва ўзининг ҳаётини барбод қилди.

У ўзига берилган узоқ йиллик озодликдан махрум қилиш жазосини қачонлардир ўтаб қайтар, аммо онасининг қотили, деган тамгадан бир умр қутула олмаса керак?!

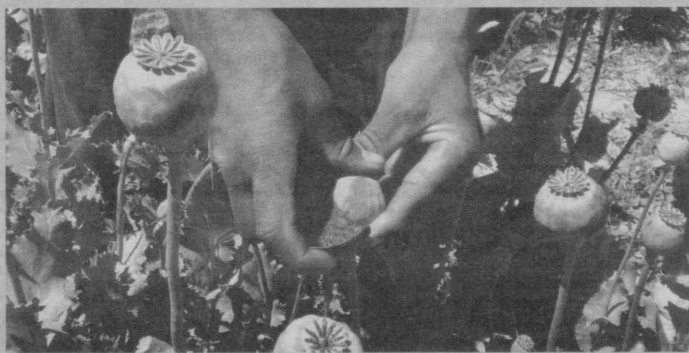
Маҳаллалардаги кўчабошилар зиммасига юклатилган вазифалардан бири — нотўғри йўлга кирган кишилар билан суҳбат қилиб, уларни инсофга чақириш, тўғри йўлга бошлаш ҳисобланади. Эл орасида обрў-эътиборга эга, ҳаётий тажрибаси бор кўчабошилар, гарчи жамоатчилик асосида ишласалар-да, оилаларнинг тинчлиги, кўчанинг ободлиги, ҳаттоки газ, сув, электр қуввати таъминотида туғилиши мумкин бўлган баъзи бир муаммоларни ҳал қилишда ҳам ўзларини мутасадди деб биладилар.

Аниқроғи, бундай ишлардан доимо хабардор бўлиб, ўз ҳудудларидан рўй бериши мумкин бўлган ғайриқонуний ҳатти-ҳаракатларнинг олдини олишга ҳаракат қиладилар. Бундай ҳолат рўй бериши эҳтимоли туғилганда эса керакли ташкилотларни хабардор қилиб, одамларни огоҳликка қорлаб, ўзлари ҳам огоҳ бўлиб турадилар.

Кўчабоши Тўрамурот Саитов ҳам зиммасига юклатилган жамоатчилик топириқларини астойдил бажариб юрар экан, нима ҳам бўлди-ю, ҳовлиснинг бир четига кўкнор эчки. Бу ғийхнинг гули чиройли, аммо унинг танаси, новда ва барглари, хусусан, гулдан кейин ҳосил бўладиган бошқоқ тўғрисида бундай деб бўлмайди. Чунки, унинг таркибида морфин, кодеин, тебани каби моддалар бор. Бу моддалар таъсирига берилиб қолган одам эса жамият учун хавфли кишига айланади. Кўкнорихаёл киши жамоат тартибини бузиши ва бошқа оғирроқ жиноятларга ҳам қўл уриши эҳтимолдан холи эмас. Бу кўкнорни қанча ва қай даражада истеъмол қилишга боғлиқ.

Тўрамурот эса зиммасига юклатилган вазифаларга зид бориб, юқорида айтганимиздек, ўзи яшайдиган ҳовлининг бир бурчагига кўкнор эчки. Апрель ойида ерга тушган уруғ униб чиқди, 62 донга бутаси ердан куч олиб

Кўчабоши кўкнори эчки

ўсди, ривожланди, гуллади, бошоқлар етилди ва пишиб, истеъмолга тайёр бўлди. Аммо узоқ давом этган бу жараёнлардан, гўёки "деҳқон"нинг ўзи бехабар эди. Қизиги шундаки, хонадон эгаси ўз ҳовлисида етиштирилган кўкнордан "хабарсиз" бўлгани ҳолда, туман ички ишлар бўлими ходимларига бу нарса аён бўлди. Улар ҳолислар иштерида бу хавфли экин ҳосилини йиғиштириб олиб, тегишли тартибда ҳужжатлаштиридилар.

"Мен кўчабошиман, мактабда ўқитувчилик ҳам қиламан, — деб кўрсатма берди судда Тўрамурот. — Уйимга ҳуқуқ-тартибот идораси ходимлари келиб туришади. Зарур бўлганда тунаб ҳам қолишади. Хотини эса 20 йилдан бери юрак хасталиги, бош оғриғи ҳамда уйқусизликдан азоб чекади..."

Гўё ана шу иккита асос, яъни уйига ҳуқуқни муҳофаза қилувчи ходимларнинг келиб туриши ва хотинининг уйқусизлик касалига чалингани унга кўкнор экишга изн берган эди. Тўрамурот ҳар икки ҳолатдан ҳам ҳимоя воситаси сифатида фойдаланмоқчи

бўлди. Судда айбини бўйнига олмади. Кўкнорни хотини экканлигини, ўзи эса рўзгор тебратиш гамида бошқа жойларда, қурилишларда ишлаб юрганини пеш қилди. Унинг судда кўрсатув беришига қараганда, 2013 йилнинг 26 май куни Қамаш туманида яшовчи Ботир Рамазоновнинг уйига бориб, қурилиш ишларини баҳариш учун 16 июнга қадар мардикорлик қилган. 16 июнь куни оила аъзолари кўнгирак қилиб, икки ишлар бўлими ходимлари уйда текшириш ўтказмоқчи эканлигини билдирадилар. Тўрамурот уйига келгач, турмуш ўртоғининг кўкнор экканлигини ИИБ ходимларидан эшитди ва бу воқеалардан умуман хабари йўқлигини билдиради.

Дастлабки тергов жараёнида терговчи фақат турмуш ўртоғини айблаганлигидан, лекин орадан 35 кун ўтиб, ўзини ҳам тергов қилганлигидан хайрон бўлади. Ҳужжатларга қўл қўймайди. Аммо терговчи гўёки агар қўл қўймасанг, ўзингн қамаб қўяман, деганидан кейин барча қоғозларга имзо қўйиб беради.

Ички ишлар бўлими ходимлари

Темурмалик САМИЕВ,

Ғузур туман прокурори ёрдамчиси лавозимида иш ўрганувчи

Норбўта ҒОЗИЕВ,

«Huquq»

ҳовлидаги гараждан ҳам ҳали қуриб улгурмаган, нам ҳолатдаги икки түп кўкнор бутасини топиб оладилар. Айбланувчи Башорат Бердиева (хонадон бекаси) ИИБ ходимлари билан келган Мирсаид исмли йигит "Онам ҳам шу касаллик билан оғриган, онамга ичираман", деб икки түп кўкнор бутасини юлиб олиб, елим халтачага жойлаб, чўнтагига тиқиб қўйганлигини, гараждан топилган кўкнор шу йигитнинг иши эканлигини билдиради. Узоқ йиллардан бери беморлиги, кўкнорни уйқусизликдан қутулиш учун эккани, бу ишнинг жиноят эканини билмагани, кўкнор уруғини эса лўли аёллардан олганлиги тўғрисида кўрсатув беради.

Жиноятга қўл урган кишиларнинг турли баҳоналарни ўйлаб топишлари ғуноҳларини енгиллатиш ёки жазодан қутулиб қолиш учун келтирадиган вазирлар тергов ва суд жараёнларида қўп кузатиладиган ҳолат. Шунинг учун ҳам судда ҳар бир далил, ҳар бир ғувоҳнинг берган кўрсатмалари ва тўпланган бошқа ҳужжатлар синчиклаб ўрганилади, бир-бирига солиштирилади ва адолат юзасидан ҳулосалар чиқарилади.

Жорий йилнинг 14 март куни жиноят ишлари бўйича Ғузур туман суди Тўрамурот Саитов ва унинг хотини Башорат Бердиеванинг жиноий иштини кўриб чиқиб, уларга қонун доирасида жазо тайинлади.

Шундай қилиб, ҳовлисида кўкнор етиштирган кўчабошининг ғайриқонуний нияти амалга ошмай қолди.

Масофавий ўқитишнинг афзалликлари, уни ривожлантириш истиқболлари

Замонавий таълимни компьютерсиз ва Интернетсиз тасаввур қилиш мумкин эмас. Ахборот алмашиш ривожланаётган ҳозирги шароитда мутахассисдан бутун ҳаёти давомида мунтазам ўқиши, малакасини ошириб бориши талаб қилинади. Олинги даврларда мутахассисликка оид олган билим захира-си инсон ҳаёти учун етарли бўлган бўлса, бүгунги кунда унинг олган бошланғич билими жамиятда юз бераётган ўзгаришлар талабига жавоб бермай қолди, шунинг учун "таълим бутун умр давомида" ғояси билим олиш, билим беришнинг янги шакллари ва ўқитишнинг янги технологияларини излаб топишни заруриятга айлантирди.

Интернет технологияларидан ва масофавий ўқитишдан фойдаланиш мутахассисларга узлуксиз ўқиш, малака ошириш, иккинчи мутахассисликка эга бўлишда янги имкониятлар эшигини очиб беради.

Интернет технологияларининг ривожланиши ва оммавий тарқалиши билан масофавий ўқитишда янада қулайликлар пайдо бўлди. Шу боис, ҳақонда жуда кўплай масофавий ўқитиш курслари ва университетлар вужудга келди. Буюк Британия очик университетининг бюджети 400 млн. фунт стерлингни ташкил қилади. Туркиянинг масофавий ўқитиш университетидан бутун мамлакатда рўйхатга олинган талабаларнинг ярмидан кўпроги таълим олади. АҚШда мавжуд бўлган барча олий ўқув юрталарининг 81 фоизидан ҳеч бўлмаганда битта масофавий ўқитиш курслари фаолият юритади.

Замонавий дастурий ва технологик воситалардан фойдаланган ҳолда ўтказиладиган ўқитиш тизими электрон таълим самардорлигини оширишга хизмат қилади. Янги технологиялар визуал ахборотни яна ҳам ёрқин ва ифодали қилишга, тингловчининг ўқитиш тизими билан фаол ўзаро алоқасини ҳисобга олган ҳолда таълим жараёнини ташкил қилишга ёрдам беради.

Ўқитишнинг очиклиги ва тушуниш учун осонлиги, инсонга ўқув жойида, уйи ёки ишонасида, асосий фаолиятдан ажралмаган ҳолда бутун умри давомида ўқиш имкониятини беради. Бундай ҳолатларда ўқиш учун вақт асосан кечки ва дам олиш кунлари ажратилиши мумкин.

Амалий жиҳатдан компьютер ва Интернет мавжуд бўлган ер шарининг ҳар қандай нуқтасида масофавий

ўқиш билан машғул бўлиш мумкин. Бундай ҳолат ўқув жараёнини анъанавий ўқишга нисбатан ташкилий жиҳатдан ҳар томонлама осонлаштиради. Сиз яшаётган шаҳарда сиз учун керак бўлган курслар бўлмаслиги мумкин. Бундай ҳолатда масофавий ўқишни бошлаш учун Сизни қизиқтирувчи курсларни Интернетдан топиш, сайтда рўйхатдан ўтиш ва банк орқали ўқиш нархини тўлаш етарли. Ўқувчи учун ҳам, ўқишни ташкиллаштирувчилар учун ҳам ўқув жараёнини ташкил қилишнинг енгиллиги, ўқишни бошлаш учун расмий чегараларнинг йўқлиги аққол кўзга ташланади.

Бунда талабгор инсон ўзи учун маъқул бўлган вақтда, ҳаттоки бошқа давлатда ҳам ўқиши мумкин. Ундан виза, транспорт чиптаси, ётоқхона харажатлари талаб қилинмайди. Қоидага кўра, масофавий ўқиш биринчи навбатда йўл қира, бошқа шаҳарда яшаш харажатлари, курсларни ташкил қилиш билан боғлиқ сарф-харажатларнинг қисқартирилиши ҳисобида анъанавий ўқишларга нисбатан анча арзон ҳисобланади.

Сифатли таълимнинг эркинлиги, имкониятларнинг кенглиги, ўқиш курсларини танлаш учун янги имкониятларни вужудга келтирмоқда. Ҳар хил давлатларнинг турли университетларидан бир қанча курсларни жуда осон танлаш мумкин. Бир вақтнинг ўзига, курсларни бир-бири билан таққослаган ҳолда ҳар хил жойларда ўқиш мумкин. Вақт-соати келиб тармоқларда ҳар хил мутахассисликлар бўйича энг яхши курслар пайдо бўлади. Бу эса яна ҳам юқори самарали технологиялар мавжуд бўлган энг яхши ўқув муассасаларида малакали ўқитувчилар кўмағида ўқиш

имкониятларини вужудга келтиради.

Инсон айрим сабабларга кўра (ёши, жамиятдаги ўрни, мансаби, феъл-атвори ва ҳ.к.) масофавий ўқишни аноним тарзда ҳам амалга ошириши мумкин. Одамлар ҳар доим ҳам анъанавий олий таълим олиш имкониятига эга бўлавермайди. Бундай ўқиш жараёнига одам ёши таъсир қилмайди, гуруҳлар ҳар хиллигининг ҳам аҳамияти йўқ. Катта корхона, муассаса, ташкилот раҳбарининг ишидан ажралган ҳолда ўқиш жуда қийин, айрим ҳолларда имкони йўқ деса ҳам бўлади. Бундай ҳолатларда унинг учун энг яхши имконият масофавий ўқишдир. Шунингдек, имконияти чекланган одамлар ва ногиронлар ҳам ўқишнинг мазкур шаклидан фойдалана олади.

Ўқув муассасаси масофавий ўқитиш шаклидан фойдаланганда катта ҳажмдаги хорижий тинловчиларни ўқишга жалб қилиш имкониятига эга бўлади.

Тажриба кўрсатишича, масофавий ўқишга жалб қилинган тинловчилар ўқиш жараёнида яна ҳам мустақил, тезкор ва масъулиятли бўлиб шаклланадилар. Бундай сифатларсиз тинловчи ўқувни ўзлаштира олмайд.

Ўқув муассасаси ўқитувчилари томонидан берилган ўқув материаллари, топшириқлар, кўрсатмалар ва бошқа материаллар, электрон ёзишмалар ўқувчининг ихтиёрида қолиши ва у кейинчалик заруратга қараб бу ҳужжатларга мурожаат қилиши мумкин.

Масофавий ўқитишнинг жорий қилиниши синон ёки имтихон топширишда ўқувчининг руҳий ҳолатини мўътадил сақлаган ҳолда унинг ҳаяжонланганини камайтиради. Сир эмас, ўқитувчининг ўзини тутиши ва салобати айрим тингловчиларга ўзларининг билимининг тўлиқ намойиш қилишга имкон бермайди. Бундай ўқитиш шаклида шу каби психологик таъсирдан холи бўлинади.

Масофавий ўқитиш ва замонавий Интернет технологияларининг қўлланилиши ҳар хил виртуал жамиятларнинг шаклланишига (мисол учун, ўқитувчилар жамияти), уларнинг бир-бирлари билан му-

лоқотта киришишига, тажриба, ахборотлар алмашишларига ва бошқа масалалар юзасидан ҳамкорликни амалга оширишларига имкон беради.

Масофавий ўқитишнинг ривожланиши янги воситалар ва ўқитиш усулларида фойдаланишни, унинг янги моделлари, модулларини яратишни талаб қилади. Ўқитишда қидирув тизимларидан фойдаланиш янги имкониятларни очиб беради. Замонавий қидирув тизимлари ўзига миллиардлаб ҳужжатларни жамлайдиган, бу эса, жуда катта ахборот базасини ташкил қилади. Ўқувчиларнинг вазифаси улардан ўқиш жараёнида самарали фойдаланишдан иборатдир. Жумладан, Google жаҳоннинг етакчи қидирув тизими ўқув адабиётларни қидириш учун қидирув тизимини олайлик. "Google Scholar" деб ном олган тизим янги қидирув платформасидан ибодат бўлиб, фойдаланувчиларга ҳар хил мақолалар, тезислар, китоблар, ҳисоботлар ва ҳужжатлардан ўқув жараёнига таалуқли матнларни қидиришни амалга оширишга имкон беради. "Scholar" платформаси ўқувчи ва ўқитувчиларга ўқув адабиётлари, нашрлар ва кутубхоналарни қидириш учун жуда қулай тизим ҳисобланади. Шунингдек, Google қозғ китоблардан нусха кўчириш бўйича "Google Print" деб номланган янги лойиҳа очди. Бу лойиҳанинг кутубхона фонди асосини Мичиган, Гарвард, Стэнфорд, Оксфорд, Нью-Йорк университетлари китоб хазиналарининг намунавий нусхалари ташкил қилади.

Масофавий ўқитишнинг ўзига яраша камчиликлари ҳам мавжуд. Ўқувчи ва ўқитувчилар ўртасида бевосита мулоқотнинг йўқлиги унинг худудий камчилиги ҳисобланади. Бундан ташқари, билимни текширишда фойдаланувчининг шахсиятини аниқлаш Интернет орқали ўқитишнинг энг асосий муаммоларидан бири бўлиб қолмоқда. Ҳозирга қадар бу борада хорижий тажриба ҳам мавжуд эмас, бирор-бир муқобил техник қарор илгари сурилмаган, кўпчилик масофавий дастурлар илгари бўлган каби анъанавий имтихон сессияларини тақдир

Бахтиёр ПҲЛАТОВ,
Бош прокуратуранинг
ОУК катта ўқитувчиси

қиладилар. Интернет алоқасининг нариги бошида ҳақиқатда ким турганлигини айтиш мумкин эмас. Қатор ҳолатларда бу муаммо ҳисобланади ва ўқитувчи-мураббийдан махсус чоралар, усуллар, кўникмаларни қўллашни талаб қилади. Айрим ҳолатларда бу муаммони ҳал қилиш мақсадида ўқувчи тарафига видеокамера ўрнатади.

Бундай ҳолатларда қатор шахсий-психологик шароитлар яратилишига эҳтиёж сезилади. Масофавий ўқитиш учун ўқувчининг интизомга амал қилиши талаб қилади, унинг натижаси эса ўқувчининг мустақиллиги ва шахсий онги билан тўғридан-тўғри боғлиқ. Қоидага кўра, ўқувчилар бу ўқиш шаклида амалий машғулотларга эҳтиёж сезадилар. Улар устидан мунтазам назоратнинг йўқлиги ўқитишнинг самарадорлигига салбий таъсир қилади.

Масофавий ўқитишга оид ўқув дастурлари, қўлланмалари етарли даражада ишлаб чиқилмаган, методик материаллар эса жуда кам. Бундай ҳужжатларни тайёрлаш, сифатли мультимедиа курсларини тузиш учун юқори малакали мутахассисларга эҳтиёж сезилади. Замонавий масофавий ўқитишда интерфаолликда ҳам камчиликлар сезилмоқда. Ҳозирги кунда ўқув курсларининг асосини матнли маърузалар ва оддий графиклар (расмлар, фотолаҳзалар), билимни назорат қилиш шакли сифатида тест топшириқлари, имтихонлар олиш ташкил қилимоқда.

Бизнинг мамлакатимизда телекоммуникация каналлари ва зарур техник имкониятларнинг пайдо бўлиши ва кун сайин кенгайиб, ривожланиб бориши масофавий ўқитиш тизимининг кенг тарқалишига олиб келади. Масофавий ўқитиш тизимининг ривожланиши эса интерфаолликини оширишни назарда тутди. Қачонки, ўқитувчининг ўқувчи билан реал мулоқотга киришишига эришилса, бундай ўқитиш шакли тўлақонли ва самарали бўлади.

Сайлов қонунчилигининг тақомиллашуви энг аввало, фуқароларнинг сайлаш ва сайланиш ҳуқуқини кафолатлашга қаратилган

/Давоми. Бошланиши 6-бетда/

Концепция ғоялари асосида қонунга сайловдаги ташвиқотнинг нафақат сайлов кунини, балки овоз бериш бошланишидан бир кун олдин ҳам олиб бориш мумкин эмаслиги тўғрисидаги норма киритилди.

Сайлов қонунчилигини демократлаштиришнинг мантиқий давоми сифатида 2014 йил 16 апрелда қабул қилинган конституциявий қонун асосида Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 32- ва 117-моддаларига

киритилган ўзгариш ва қўшимчалар мамлакатимизда сайловларни эркин, очик ва янада демократик руҳда ўтказишда муҳим аҳамиятга эга бўлди.

Конституцияга киритилган ўзгаришга мувофиқ фуқароларнинг жамият ва давлат ишларини бошқаришда иштирок этиши ўзини ўзи бошқариш, референдумлар ўтказиш ва давлат органларини демократик тарзда ташкил этиш, шунингдек, давлат органларининг фаолияти устидан жамоатчилик назоратини олиб бориш йўли билан амалга оширилиши белгиланди.

Бундан ташқари, Конституциямизда

илк маротаба Ўзбекистон Республикаси Президенти сайловини, Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайловини, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси референдумини ташкил этиш ва ўтказиш учун Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси томонидан фаолиятининг асосий принциплари мустақиллик, қонунийлик, коллегиялик, ошкоралик ва адолатлиликдан иборат бўлган Ўзбекистон Республикаси Марказий сайлов комиссиясининг ҳуқуқий мақоми конституциявий даражада мустақамланди.

Бир сўз билан айтганда, ўтган давр

мобайнида мамлакатимизда фуқароларнинг сайлов ҳуқуқларини кафолатлаш, уларнинг жамият ва давлат ишларини бошқаришда иштирокини янада кучайтириш, сайлов қонунчилигини халқаро андозалар асосида босқичма-босқич тақомиллаштириш ҳамда сайловларни жаҳонда умум-этироф этган демократик принциплар асосида ўтказишнинг муҳим ҳуқуқий асослари яратилди. Бу эса ҳар бир фуқародан жорий йилда бўлиб ўтадиган вакиллик органларига сайловларда фаол иштирок этишни талаб этади.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси Ахборот хизмати томонидан қабул қилинган қонунлар мазмун-моҳиятини жамоатчиликка етказишдаги вазифаларга бағишланган йиғилиш ўтказилди.

Тарғибот масаласига бағишланди

Унда депутатлар, оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этди.

Йиғилишда сўзга чиққанлар Президентимиз Ислам Каримов томонидан илгари сурилган мамлакатимизда демократик ислохотларни янада қучурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш концепцияси асосида Ватанимизни ижтимоий-иқтисодий, сиёсий жиҳатдан тараққий эттиришга қаратилган кўплаб қонунлар қабул қилиниб, ҳаётга изчил жорий этилаётганини таъкидлашди.

Мазкур қонунлар давлат ҳокимияти ва бошқарувини демократлаштириш, суд-хуқуқ тизими, ахборот соҳасини ислоҳ этиш, сайлов ҳуқуқи эркинлигини таъминлаш ва сайлов қонунийлигини, фуқаролик жамияти институтларини ривожлантириш, демократик ислохотлар ва иқтисодиётни либераллаштириш янада қучурлаштиришда муҳим ҳуқуқий асос бўлиб хизмат қилмоқда.

Таъкидлаш жоизки, айни вақтда мамлакатимиз оммавий ахборот воситаларида қонунлар тарғиботида бағишланган махсус рухлар, телекўрсатув ва видеороликлар, радиоэшитиришлар тайёрланиб, ҳалқимиз эътиборига ҳавола этилмоқда. Уларнинг аксариятида мутахассислар ёндашуви билан бирга журналист кузатиш, фикр-мулоҳазалари ва қарашлари акс этаётди. Янги қабул қилинган қонунларнинг мазмун-моҳияти, киритилган ўзгариш ва қўшимчалар хусусида фикр юритилиб, кенг жамоатчиликка батафсил маълумотлар берилмоқда.

Тадбирда тайёрланаётган материалларнинг таъсирчанлигини янада кучайтиришда журналистларнинг масъулияти ва касб маҳоратини ошириш масалаларига алоҳида эътибор қаратилди.

Ўз муҳбиримиз

Қонун ижроси билан кучли ёхуд ижронинг муддати қанча?

Жиззах вилояти Фориш тумани "Нурли йўл" кўчаси 4-уйла яшовчи фуқаро Эркин Бердаков "Huquq" тахририятига шикоят хати йўллади. Унда 2012 йилда чиқарилган суд қарорининг ижроси бугунги кунгача таъминланмаётгани ва бу ҳусусида бир неча марта турли ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга мурожаат қилгани, бироқ натижа йўқлиги айтиб ўтилгани. Шунингдек, шикоят муаллифи ижрога масъул шахсларнинг нима сабабдан бу ишга лоқайдлик билан қараётганидан норозилигини ҳам баён этган.

Биз ушбу шикоятни ҳолисона ўрганиш учун дастлаб хат муаллифи Эркин Бердаков билан суҳбатлашдик.

У туман шифохонасида шифокор бўлиб ишлар экан. 2012 йилнинг кузида эрталаб ишга келаётган Э.Бердаков шу туманда яшовчи, олдиндан таниш бўлмаган Шакарбой Шукуровга дуч келади. Улар ўртасида жанжал чиқиб, бу шахс Э.Бердаковни ҳақоратлаб, уради. "Энг ёмонини, у бу ҳунук ишни менга ишонган, ҳурмат қиладиган инсонлар, беморлар ва ҳамкасбларим олдида содир этди", дейди хат муаллифи.

Ўзининг ҳамкасблари ва беморлар олдида ҳақоратлангандан беҳад таъсирланган Э.Бердаков Ш.Шукуровнинг қилмишлари устидан ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга мурожаат қилади. Мазкур ишни кўриб чиққан жиноят ишлари бўйича Фориш туман суди Ш.Шукуровни айбдор деб топиб, унга нисбатан энг кам иш ҳақининг 5 баравари миқдорига жазима таъинлаб ҳукм чиқаради ва жабрланувчига маънавий зарар ундириш учун фуқаролик ишлари бўйича (ФИБ) Жиззах туман судига (ФИБ) Жиззах туман судига мурожаат қилишни тушунтиради. ФИБ Жиззах туман суди бу ишни ўрганиб чиқиб, 2012 йил 16 декабрда қарор чиқаради. Унга кўра, Ш.Шукуров ҳисобидан жабрланувчи Э.Бердаков фойдасига 1 млн. сўм маънавий зарар ундирилиши керак бўлади. Ижро ҳуж-

жати эса суд ижрочилари Фориш туман бўлинмасига юборилади.

Ўтган вақт мабайнида мазкур қарор ижро этилмай, кейинга сурилаверади. Оқибатда жабрланувчи томонидан яна ортиқча қорғозбозлик бошланади. Фуқаро Э.Бердаковнинг суд ижрочилари туман бўлинмасига бир неча марта учрашиши ҳам самара бермайдди.

Бу орада ижро ҳужжати талабларини ихтиёрий муддатда бажармагани учун Шакарбой Шукуров энг кам ойлик иш ҳақининг 10 баравари миқдорига яна жазима жазосига тортилди ва бу ҳам унинг иш ҳақиға қаратилади. Бунга қарздор парво ҳам қилмайдди. Чунки, у аллақачон маошидан воз кечган, иш ҳақидан эса навбат кутиб ётган жарималарини тўлаб қутула олмаслигини яхши биларди.

Масалага оидинлик киритиш мақсадида туман суд ижрочилари бўлинмаси катта суд ижрочиси Бахтиёр Жўраевга учрашганимизда у қуйдагича изоҳ берди. "Тўғри, қарздор Ш.Шукуровнинг иш ҳужжати ҳақидан ҳам 2013 йил 5 январда бўлинмамизга келиб тушган эди. Биз бу шахсни белгиланган қарздорликни ихтиёрий муддатда тўлаш тўғрисида огоҳлантирдик. Тегишли тартибда томонлардан тушунтириш хатлари олдик. Ундирув эса қарздор Шукуровнинг иш ҳақиға қаратилди. Шу бўйича қонунчиликда белгиланган тартибда ҳужжатлар-

ни расмийлаштирдик. Иш ҳақидан ундирув тўғрисидаги хат Ш.Шукуров ишлайдиган Фориш тумани марказида жойлашган Нурота давлат кўриқхонаси маъмуриятига юборилди".

Пайсалга солинаётган ишнинг сабабини билиш учун Нурота давлат кўриқхонаси директори вазифасини бажарувчи Т.Матлабовга учрашганимизда у киши: "Ходимимиз Ш.Шукуровнинг иш ҳақидан ижро варақалари асосида 1 млн. зарарни ундириб бериш тўғрисидаги ижро хатини олганмиз. Мазкур маблағ қарздорнинг иш ҳақидан ўтказилиши белгиланган. Э.Бердаковга тўланиши керак бўлган маънавий зарар суд ижро ҳужжатларининг ҳисобини юритиш китобига қайд этилган бўлиб, бу маблағнинг маълум бир қисми қарздорнинг иш ҳақидан ушлаб қолинган. Бироқ, таъкидлаш жоизки, 2012 йил 10 сентябрдаги жарима ундириш тўғрисидаги суд қарорига асосан, энг кам иш ҳақининг 5 баравари миқдориди маблағ ҳам, 2013 йил 24 январдаги СЧР хизматига ўтказиш тўғрисидаги суд қарори ва Фориш туман судига ишлари бўлими хатига асосан Ш.Шукуровнинг ўғлига 2 млн. 118 минг 725 сўм ҳам унинг ойлик иш ҳақидан тўлаб берилди. Шу боис, Э.Бердаковга тўланиши керак бўлган маблағ бир қанча вақтга қўзилди. Шундан сўнг, яъни 2013 йил 20 мартдан бошлаб Э.Бердаков фойдасига 1 млн. сўм зарарни ўтказиб бермоқчи эдик, лекин Ш.Шукуров суд қарорини вақтида бажармаганлиги учун, у яна энг кам иш ҳақининг 10 баравари миқдорига жазимага тортилди. Бу жарима эса, маънавий зарар тўланишининг яна ортга сури-

Дўстбек СУЛАЙМОНОВ,
«Huquq»

лишига сабаб бўлди. Бу жарималарни белгиланган муддатда ундириш учун эса, Ш.Шукуровнинг иш ҳақи камлик қилди".

Орадан бир ярим йилдан оширок вақт ўтиб, юқоридаги таъсир чоралари ўз натижасини бермагач, Фориш туман суд ижрочилари бўлинмаси Ш.Шукуровнинг иш ҳақи унинг жаримаси ва бошқа тўловларини тўлаш учун етмаслигини, бу зарарни ҳозирда унинг иш ҳақидан ундиришининг имкони йўқлиги сабабли зарарни қарздорнинг мулкидан ундириш лозим, деган тўхтамага келади.

Бироқ, бу зарарни ундириш режадагидек амалга ошмади. Бир неча кун ўтгандан сўнг суд ижрочилари Фориш туман бўлинмасидан қуйдаги жавобни олди: "Биз ички ишлар ҳодимлари билан қарздордан ундирувни амалга ошириш учун Ш.Шукуровнинг хонадонига борган эдик. Лекин, қарздорнинг ўзини тополмадик. Унинг оила аъзолари бизга нисбатан совуқ муносабатда бўлди. Оқибатда, биз суд қарори ижросини ўзимизга боғлиқ бўлмаган ҳолда ниҳоятга етказма олмадик".

Маълум бўлишича, қорасиз ортга қайтган ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлари ходимларидан иборат гуруҳ қарздор Ш.Шукуровни жиноят Кодексининг 232-моддасига кўра, яъни суд қарорини қасддан бажармаслик ёхуд уларнинг бажарилишига тўсқинлик қилгани учун жиноят иши қўзғатишни лозим топди.

Уйлаймизки, қарздор Шакарбой Шукуров юртимизда мажбур қонун-қоидаларни менсимгани учун жиноий жавобгарликка тортилгач, етарли ҳулоса чиқариб олади.

бўлмаганда ёки унинг мол-мулки етарли бўлмаганда.

Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлигида 2009 йил 8 июлда 1980-сон билан рўйхатга олинган "Қарздор жисмоний шахсга иш ҳақи ёки унга тенглаштирилган бошқа тўловларни тўлаётган ташкилотлар ёки бошқа шахслар томонидан ижро ҳужжатларини ижро этиш Қоидалари"га мувофиқ, бир неча ижро ҳужжати бўйича ундирув иш ҳақиға қаратилганда, ходимда иш ҳақининг эллик фоизи сакланиши лозим.

Микдори суд томонидан ўрнатилган ва жамланмаси иш ҳақининг эллик фоиздан ошадиган бир неча ижро ҳужжати ижрога тақдим қилинганда, қарздорга иш ҳақини тўлаётган ташкилот бу ҳақда қарздор ва суд ижрочисини ёзма равишда хабардор қилади. Бунда, қарздорга унинг белгиланган ундирув миқдорини камайтириш тўғрисида судга даъво аризаси билан мурожаат қилиш ҳуқуқи ёзма равишда тушунтирилади.

Албатта, бунда ижрони кечиктириш, тўхтабди туриш ёки уни тугатиш учун бIRON бир асос бўлмаса, суд ижрочиси ижро ишини қонуний тарзда ниҳоятга етказиши лозим. Бироқ, ҳар қандай ижронинг ҳам ўз муддати борлигини, ижрони атайин ёки бепарволик оқибатида кечиктирганлик, ижро қилишдан бош тортганлик учун жавобгарлик чоралари ҳам борлигини унутмаслик лозим.

Шу билан бирга, масъулият, энг аввало, ҳар бир инсоннинг виждон амридан келиб чиқиб иш ҳам ёдда тутмоқ керак.

Тахририятдан

Албатта, ҳар қандай жамиятда қонун устуворлиги унинг ижроси билан намойиш бўлади. Ана шундагина унга бўлган ҳурмат ва эҳтиром ошади. Бунинг учун эса бунга масъул бўлган шахсларнинг масъулияти алоҳида ўрин тутати.

"Суд ҳужжатлари ва бошқа органлар ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида" - ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 23-моддаси талабига мувофиқ, суд ижрочиси ижро ҳужжатини олган кундан эътиборан уч кундан кечиктирмай ижро иши юритишни қўзғатиш тўғрисида қарор чиқаради.

Суд ижрочиси ижро иши юритишни қўзғатиш тўғрисидаги қарорда ижро ҳужжатидаги талабларни ихтиёрий равишда бажариш учун ижро иши юритиш қўзғатилган кундан эътиборан кўпи билан беш кун муддат белгиланади ва қарздорни мазкур муддат тугаганидан кейин ижро ҳужжатидаги талаблар ундан ижро йиғими, суд ижрочиси томонидан қарздорга солинган жарималар, шунингдек ижро харажатлари ундирилган ҳолда мажбурий ижро этилиши тўғрисида хабардор қилади.

Суд ижрочиси ундирувчининг аризасига биноан ёки ўз ташаббуси билан мулкий ундирув бўйича ижро иши юритишни қўзғатиш тўғрисида қарор чиқариш билан бир вақтда қарздорнинг мол-мулкни рўйхатга олиб, уларни хатлашга ҳақли бўлиб, бу ҳақда мазкур қарорда кўрсатиб ўтади.

Мазкур қонуннинг 46-моддасида мажбурий ижро этиш чоралари белгилан-

ган бўлиб, ушбу тартибга кўра суд ижрочиси қуйдаги чораларни қўллаши лозим:

- 1) ундирувни қарздорнинг пул маблағларига ва бошқа мол-мулкига қаратиш;
- 2) ундирувни қарздорнинг бошқа шахсларда турган пул маблағларига ва бошқа мол-мулкига қаратиш;
- 2-1) ундирувни қарздорнинг дебиторлик қарзига, шу жумладан, қарздор ундирувчи сифатида иштирок этаётган ижро ҳужжати бўйича унга тегишли бўлган маблағларга қаратиш;
- 2-2) ундирувни қарздорга тегишли бўлган алоҳида мулкий ҳуқуқларга қаратиш;
- 3) ундирувни қарздорнинг иш ҳақи, стипендияси, пенсияси ва бошқа турдаги даромадларига қаратиш;
- 4) ижро ҳужжатида кўрсатилган муайян ашёларни қарздордан олиб қўйиш ва ундирувчига топшириш.

Бундан ташқари, тилга олинган қонуннинг 64-моддасида айтилишича: қуйдаги ҳолларда ундирув қарздорнинг иш ҳақиға ёки бошқа унга тенглаштирилган тўловларга қаратилади:

даврий тўловларни ундириш тўғрисидаги қарорларни ижро этишда; энг кам иш ҳақининг икки бараваридан кўп бўлмаган миқдордаги, шу жумладан, йиғмага ижро иши юритишга бўйлаштирилган ижро ҳужжатлари бўйича ушбу миқдордаги пул суммасини ундиришда;

ундирилаётган суммаларни тўлиқ узиш учун қарздорнинг мол-мулки

ЎЎРМАТЛИ ЮРТДОШЛАР!**«Асака» банк (ОАЖ)****қуйидаги муддатли омонат турларини таклиф этади:****миллий валютада:****«ФАРОВОН ТУРМУШ»****Омонатнинг сақланиш муддати 12 ой. Ҳисобланган фоизлар омонат очилганда ёки омонат муддати тугагандан сўнг тўланади.****«ТЕЖАМКОР»****Омонатнинг сақланиш муддати 12 ой. Ҳисобланган фоизлар ҳар ойда коммунал хизматлар ва бошқа тўловларга йўналтирилади.****«СОҒЛОМ АВЛОД»****Омонатнинг сақланиш муддати 24 ой. Ҳисобланган фоизлар ҳар чоракда ёки омонат муддати тугагандан сўнг берилади.****«МУСТАҲҚАМ ОИЛА»****Омонатнинг сақланиш муддати 18 ой. Ҳисобланган фоизлар ҳар ойда ёки омонат муддати тугагандан сўнг берилади.****хорижий валютада:****«ШОДИЁНА» (АҚШ долларларида)****Омонатнинг сақланиш муддати 24 ой. Ҳисобланган фоизлар 12 ой ўтгандан сўнг ёки омонат муддати тугагандан сўнг берилади.****«СТАБИЛЬНЫЙ-1» (ЕВРОда)****Омонатнинг сақланиш муддати 12 ой. Ҳисобланган фоизлар омонат муддати тугагандан сўнг берилади.**

Шу билан биргаликда «Асака» банк 90дан ортиқ турдаги, миллий ва хорижий валюталарда қулай шартларда омонатларни таклиф этади. Омонатларни банкнинг барча филиалларида расмийлаштириш мумкин. Мурожаат учун телефонлар: 120-39-81, 120-39-60, 120-39-63.

Филиаллар	Код	Телефон	Филиаллар	Код	Телефон
Тошкент шаҳар филиали	371	120-83-13	Наманган вилоят филиали	369	226-94-75
Автотранспорт филиали	371	120-39-95	Навоий вилоят филиали	436	223-54-32
Шайхонтоҳур филиали	371	140-39-36	Зарафшон филиали	436	573-18-78
Юнусобод филиали	371	221-80-67	Бухоро вилоят филиали	365	223-71-94
Сирғали филиали	371	258-67-49	Бухоро шаҳар филиали	365	770-11-27
Тошкент вилоят филиали	371	120-84-13	Самарқанд вилоят филиали	366	231-08-86
Андижон вилоят филиали	374	224-40-96	Афросиёб филиали	366	221-77-56
Асака филиали	374	233-13-69	Қашқадарё вилоят филиали	375	221-12-93
Фарҳод филиали	374	226-97-53	Сурхондарё вилоят филиали	376	770-82-12
Фарғона вилоят филиали	373	224-70-83	Қорақалпоғистон филиали	361	770-60-59
Марғилон филиали	373	237-12-37	Хоразм вилоят филиали	362	226-97-78
Олтиариқ филиали	373	432-10-11	Сирдарё вилоят филиали	367	225-44-03
Қўқон филиали	373	552-61-04	Жиззах вилоят филиали	372	226-43-11

Барча омонатларингиз Фуқароларнинг банклардаги омонатларини кафолатлаш фонди томонидан кафолатланади.**Сизнинг омонатларингиз:**

- ☒ солиқлар ва мажбурий тўловлардан озод;
- ☒ маълумотлари сир сақланиши тўлиқ кафолатланади;
- ☒ эгаллик ва тасарруф ҳуқуқи ўз ихтиёрингизда;
- ☒ микдори чекланмаган.

Хизматлар лицензияланган

«Асака» банк (ОАЖ)
сармоянгиз сақланиши
ва кўпайишини кафолатлайди.

ЎЎРМАТЛИ ТАДБИРКОРЛАР ВА ИШБИЛАРМОНЛАР !

Ўзбекистон Республикаси давлат рақобат қўмитаси Тошкент шаҳар бошқармаси томонидан 2014 йил 2 июндан 22 сентябргача бўлиб ўтган тўғридан-тўғри музокаралар олиб бориш йўли (оммавий оферта) билан сотилган давлат активлари савдоларининг натижалари

РЎЙХАТИ

№	Объект номи	Бино ва иншоотлар майdonи (кв.м.)	Объект манзили	Баландлик савдочи	ПҚ/ВМК	Савдога чиқарилган нарх (сўмда)	Сотилиш нархи (сўмда)	Харидорга юклатилган инвестиция мажбурияти (сўмда)
1	Ойбормон бино ва иншоотлари	24628	Тошкент шаҳри, Ойбормон тумани, Байроқчил кўчаси, 15-уй	Тошкент шаҳар ҳокимлиги Биномларни фойдаланиш департаменти	11.01.2013 № 5	12 162 601 528	12 200 000 000	4 800 000 000
2	Қурилиш тугалланмаган болонкалик биноси	9886	Тошкент шаҳар, Бектемир тумани, Бектемир (собиқ Суғчи) даҳаси, Чо Мен Ха кўчасида	Тошкент шаҳар ҳокимлиги «Йгона буюрғичлар хизмати» ИК	06.07.2012 №199	1 049 271 287	1 100 000 000	1 100 000 000
3	ТТЗ ОАЖ тасарруфидан бўлган, «Тўтас-сув» савдо дўкони	239	Мирзо Улукбек тумани, Аҳмад Юлдузкий майдони, 33а-уй	«ТТЗ» ОАЖ	04.04.2008 №830	173 983 642,43	174 000 000	30 000 000
4	Бино ва исхосона иншоотлари	3604	Тошкент шаҳар, Юнусобод тумани, Ифтихор (Г.П.пол.Ходжаев) кўчаси, 1-уй	Тошкент шаҳар ҳокимлиги «Тойтахт-Агро» ДУК	25.07.2013 № 209	805 159 100	810 000 000	400 000 000

Мурожаат учун манзила: Тошкент шаҳар, Миробод тумани, Амир Темури шоҳ кўчаси, 16-«А» уй.
Телефонлар: 233-22-83, 233-74-72.

Хизматлар лицензияланган**«FAR PIRAMIDA INVEST» МЧЖ**

бошлангич баҳоси босқичма-босқич олиб бориш тартибидан
ўтказиладиган очик «Аукцион» савдосига таклиф этади.

Аукцион савдосига Марғилон шаҳар, Нодирмат МФЙ, Бекат олди кўчаси 1а-уйда жойлашган «Автобаз» бино ва иншоотлари. **Бошлангич баҳоси — 517 987 461 сўм.**

Аукцион савдолари 2014 йил 28 октябр кўни соат 10:00да бўлиб ўтади. Талабдорлардан савдода қатнашиш учун аризалар 2014 йил 24 октябр кўни соат 17:00 гача қабул қилинади.

Савдога қўйилган объект ва унинг ҳужжатлари билан «Савдо ташкилотчиси»да бевосита танишишлари мумкин.

Аукцион савдосида қатнашиш учун талабдорлар «Савдо ташкилотчиси» билан тузиладиган закатат келишувига асосан, объектнинг бошлангич баҳосининг 10 фоизи микдоридан закатат пулини тўлов ҳужжатидан объектнинг номи қўрсатилган ҳолда «Савдо ташкилотчиси» «FAR PIRAMIDA INVEST» МЧЖнинг рекевизитлари, ИИН:300353028, МФО:00539, «Асака»банк Фарғона бўлимидаги 20208000404602810001 ҳисоб рақамига тўлашлари керак.

Аукцион савдосида қатнашиш учун талабдорлар: Ўзбекистон Республикаси фуқаролари — паспорт нусхаси, хорижий юридик шахслар — уларнинг уставининг белгиланган тартибда легализация қилинган нусхаси, хорижий фуқаролар — чет давлат миллий ёки дипломатик паспорти ва Ўзбекистон Республикасида доимий яшайдиган ва яшаш гувоҳномасига эга бўлган шахслар — яшаш гувоҳномаси билан хабарномада қўрсатилган банк ҳисоб рақамига закатат пули тўланганлигини тасдиқлайдиган тўлов ҳужжатининг нусхасини тақдим этади. Талабдор буюртманомана бериш ва савдода ҳамда савдо натижалари бўйича расмийлаштириладиган ҳужжатлар ваколатли вакил томонидан қатнашганда ҳамда имзоланган тақдирда белгиланган тартибда расмийлаштирилган ишончнома.

Талабдорлар қизиктирган барча савдолар бўйича қуйидаги манзилга мурожаат қилишлари мумкин:

Фарғона шаҳар, А.Навоий кўчаси 54-уй 18-хона. Тел: 8373 226-66-99, (+9980) 630-66-99 веб-сайт www.fer-piramida.uz Лицензия: RR 0131.

Хизматлар лицензияланган**Диққат! Диққат! Диққат!**

Барча юридик ва жисмоний шахслар, шу жумладан, чет эл инвесторлари диққатига!

Ўзбекистон Республикаси Хусусийлаштириш, монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш давлат қўмитаси Фарғона вилоят ҳудудий бошқармаси, «Фар Пирамида Инвест» масъулияти чекланган жамияти очик таълов савдосига таклиф этади.

Савдога Ўзбекистон Республикаси Хусусийлаштириш, монополиядан чиқариш ва рақобатни ривожлантириш Давлат қўмитаси Фарғона вилоят ҳудудий бошқармасининг 2014 йил 19 сентябр кўни 262 и/ч-сонли ва 263 и/ч-сонли буйруқларига асосан қуйидаги бино иншоотлар (кейинги ўрилларда «Давлат актив» деб юритилган) қўйилмоқда.

1. Марғилон шаҳар, Нодирмат МФЙ, Бекат олди кўчаси 1-уйда жойлашган «Улғурчи савдо базаси»нинг мулкый мажмуаси. **Бошлангич баҳоси — 9 938 823 953 сўм.**

2. Марғилон шаҳар, Навроф МФЙ, Саккокий кўчаси 6-уйда жойлашган «Савдо базаси» (собиқ «Марғилон қишлоқ қурилиш МЧЖ»нинг мулкый мажмуаси). **Бошлангич баҳоси — 3 847 832 512 сўм.**

Таълов савдолари 2014 йил 27 октябр кўни соат 15:00да бўлиб ўтади. Буюртманомалар расмий иш кўнлари соат 10:00дан 16:00гача қабул қилинади. Буюртманомаларни қабул қилиш 2014 йил 27 октябр кўни соат 12:00 гача.

Инвестиция мажбуриятларининг ва бошқа мажбуриятларининг энг кам ҳажми:

— энг юқори сотиб олиш тўловини таклиф этиш;

— энг юқори микдорда инвестиция киритиш мажбуриятини олиш;

— сотиб олиш қиймати ва инвестиция киритишнинг қисқа муддатларда амалга ошириш;

— янги иш ўринларини ташкил этиш мажбуриятини олиш.

Таълов ҳужжатлари талабдорларга энг кам ойлик иш ҳақининг 2 баробари микдоридан тўлов эвазига берилади.

Таълов савдоси шу кўни бўлиб ўтмаганда, такрорий савдолар 2014 йил 11 ноябр,

26 ноябр ва 11 декабр кўнлари соат 15:00да бўлиб ўтади.

Таълов савдосида қатнашиш учун талабдорлар: Ўзбекистон

Республикаси фуқаролари — паспорт нусхаси, хорижий юридик шахслар — уларнинг уставининг белгиланган тартибда легализация қилинган нусхаси, хорижий фуқаролар — чет давлат миллий ёки дипломатик паспорти ва Ўзбекистон Республикасида доимий яшайдиган ва яшаш гувоҳномасига эга бўлган шахслар — яшаш гувоҳномаси билан хабарномада қўрсатилган банк ҳисоб рақамига закатат пули тўланганлигини тасдиқлайдиган тўлов ҳужжатининг нусхасини тақдим этади. Талабдор буюртманомана бериш ва савдода ҳамда савдо натижалари бўйича расмийлаштирилган ҳужжатлар ваколатли вакил томонидан қатнашганда ҳамда имзоланган тақдирда белгиланган тартибда расмийлаштирилган ишончнома.

Талабдорлар таълов савдоларига қўйилган таълов давлат активларини бошлангич баҳосининг 15 фоиздан кам бўлмаган микдорда закатат пулини буюртманомалар қабул қилинадиган охири кўнларда «Таълов ташкилотчиси»нинг «Асака» банк Фарғона бўлимидаги МФО:00539, ИИН:300353028, 20208000404602810001 ҳисоб рақамига тўлашлари шарт.

Талабдорлар тартибга кўра таълов савдосида олиб чиққан қатнашчига 20 кўн ичида «Сотувчи» билан олди-сотди шартномасини имзолаш мажбурияти юклатилади.

Таъланган закатат пули 15 фоиздан камни ташкил этса, савдо олиб чиққан давлат активининг олди-сотди шартномаси тузилуна қалар «Сотувчи»нинг банк ҳисоб рақамига етимишган суммани тўлаш шарт.

Талабдорларни қизиктирган барча масалалар бўйича мурожаат учун манзил:

Фарғона шаҳар А.Навоий кўчаси 54-уй 18-хона. тел: 8(373) 226-66-99, (+9980) 630-66-99 веб-сайт www.fer-piramida.uz Лицензия: RR 0131.

Хизматлар лицензияланган

9 772010 761004